Ч. 154 (14.697). Львів, субота 17. липня 1937 Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LVIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Чвертьрічно . . . . 15.00 "
Піврічно . . . . . 30.00 "
Річно . . . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Масові арештування на Совітській Україні і Кавказі.

З Москви повідомляють про нову хвилю арештів на півдні СССР. В Одесі арештували, як „ворогів народу", або „троцькістів" шефа виділу хліборобства Атаманчука, прок. Юнітера, начальника фінансового виділу Діянова, шефа районового Ц. В. К. Хріненка та багато ін.

З Москви повідомляють також про нові арешти в сов. Азербейджані. Там арештували кількох шефів державних трестів, між ін. начальника тресту „Сюрріємля", Грігорієва, начальника бавовняного промислу Короткова, текстильного тресту Госпіна та інших. Одночасно оголосили, що арештовані недавно: голова азербейджанської Академії Наук, Афунов і голова союзу письменників Алекбері були в тісних взаєминах з німецькими шпигунами.

Большевики сторпедують плян неінтервенції.

В пятницю в год. 11-ій перед полуднем зійшовся повний комітет неінтервенції у складі представників 27-ох держав, щоб заняти становище супроти нового англійського пляну неінтервенції. Політичні кола здогадуються, що комітет прийме проект як основу до дальшої дискусії. Провідник опозиції, пос. Етлі, зажадав в інтерпеляції на сесії палати громад, щоби британський уряд відкликав пропозицію признати обом еспанським урядам права воюючих сторін щоб цієї пропозиції не ставити на засіданні комітету неінтервенції.

Мін. Іден відкинув це домагання пос. Етлі. Годі пос. Етлі звернувся до предсідника сесії палати громад і зажадав, щоб на тему цієї частини пляну мін. Ідена, що торкається справи признання прав воюючих сторін обом еспанським урядам, відбулася нагла дискусія, підчас якої опозиція зголосить внесок у справі відкликання спірної частини цього пляну. Всі посли „Лейбур Парті" встали з місць і голосували за домаганням свого провідника, пос. Етлі. Тому що за домаганням пос. Етлі було більше, ніж законом приписаних найменше 40 голосів, предсідник сесії оголосив наглу дискусію, обмежуючи її на короткий час.

В дискусії забрали голос мін. Іден, Архібальд Сінклер, ліберал і льорд Кренборн, підсекретар м-тва внутр. справ. Мін. Іден заявив, що „Лейбур Парті", яка все заявляється за співпрацею Англії з іншими державами, щоби втримати світовий мир, виступає нараз проти своєї традиції.

Останній у цій дискусії промовляв представник „Лейбур Парті", але не скінчив, бо обмежений час минув і дискусія автоматично скінчилася. Тому пос. Етлі не осягнув своєї мети.

Французька права преса пише, що **большевицький уряд намагатиметься сторпедувати компромісовий плян Англії на нинішнім засіданні комітету неінтервенції. Тому большевицький уряд поробив заходи перед французьким урядом, щоб виеднати його підтримку, але стрінувся з відмовною відповіддю.**

Французькі політичні кола переконані, що Франція в засаді прийме англійський плян неінтервенції. Одночасно звертають увагу, що цілий плян буде безуспішний, якщо не приймуть його оба еспанські уряди.

САЛЯМАНКА, ПАТ. Агенція Райтера повідомляє, що оба еспанські уряди не приймуть британського пляну. **Уряд ген. Франко заявив, що домагається признати йому права воюючої сторони ще перед дискусією на тему відкликання добровольців.**

Новий секретар центрального виконавчого комітету С.С.С.Р.

Усунення зі становища секретаря Ц.В.К-ту Ів. Акулова зробило велике враження, бо він не дістав ніякого іншого становища. Акулова вважали дотепер „сірою екселенцією" режиму. Всеж таки вперті поголоски приписували йому приналежність до групи, що мала багато спільного з програмою Тугачевського і розстріляних генералів. Наслідник Акулова на становищі ЦВК-ту Олександер Горкін, бувший член колегії Че-ка, це невідома фігура і назначення його на таке відповідальне становище викликало велику сензацію, подібно, як недавно Єжова. Відтепер нові декрети совітського уряду будуть підписувати Калінін і Горкін.

Конкордат між Югославією і Ватиканом.

БІЛГОРОД, 16. 7. ПАТ. Вчора пополудні відбулося засідання парляментарного комітету при участи прем. Стоядиновича та членів уряду у справі проекту конкордату. По заявах представників більшости і меншости та промові прем. Стоядіновича проект конкордату прийняли 12 голосами проти 9-ох.

ПАПА ВДОВОЛЕНИЙ З МІСІЇ КАРД ПАЧЕЛЛІ.

ЧІТТА ДЕЛЬ ВАТІКАНО, 16. 7. ПАТ. Папа приняв учора кардинала леґата Пачеллія і монс. Птардінія, які склали звіт зі своїх розмов у Франції. Св. Отець висловив своє вдоволення з вислідів місії кард. Пачеллі у Франції.

Мусоліні не вірить у війну з Англією.

ЛЬОНДОН, ПАТ. По повороті з Італії Ленсбері заявив: Мусоліні переконаний, що годі видумати собі можливість війни між Англією та Італією. Всі суперечности між обома народами можна поладнати іншим шляхом. Европейська війна на думку Мусолінія — могла би знищити цивілізацію. Італії потрібний мир, бо без нього держава не могла би розвиватися. Ленсбері вестиме далі акцію у справі миру і скликання світової мирової конференції. Дня 21. ц. м. їде він до Копенгаги, де візьме участь як предсідник міжнародного конгресу противників війни.

Военні вітри.

Львів, 16. липня 1937.

Сензаційна преса не може нарікати на огірковий сезон. Всі редакції всіх газет світа мають взагалі препогані вакації: йдуть у широкому світі такі події, які вимагають найбільшої уваги, даючи одночасно нагоду роздувати їх і підливати сензаційним сосом, від якого легковірному волосся стає дубом: читаючи наголовки до вісток з Далекого Сходу та ріжні перипетії еспанської „неінтервенції", наївний читач справді готов повірити, що липень 1937. подібний, як дві краплини води, до липня 1914. р. Повіяло справді военним духом, одначе казати про „Сараєво 1937" — таки надто сміливо.

Є між 1937. і 1914. роком подібні моменти, але є і величезні ріжниці. Схожість полягає передусім в атмосфері непевности, у цілій низці нерозвязаних проблем, у величезних ріжницях великодержавницьких змагань, у гарячковому зброєнні, яке є тимбільш загрозливе, що прийшло на руїнах безчисленних конференцій розброєння. Але одночасно є теж великі й найсуттєвіші ріжниці між нинішним часом, а часом безпосередньо перед останньою світовою війною. Тоді були ясні й усім відомі державні бльоки з такими самими ясними суперечними тенденціями. Можна тоді було сумніватися, яке місце у конфлікті займе Англія чи Італія. Але не було найменшого сумніву щодо місця Австро-Угорщини, Німеччини, Росії, Франції. Може хтось докинути тут, що й нині нема сумніву щодо одностайности бльоку франко-російського з одного боку та італьо-німецького з другого. Це помилка: якраз ті сумніву істнують: бо хоч французи хворіють на німецьку манію переслідування, віруючи в силу німецької ідеї реваншу, то проте в сучасній Німеччині направду важко стрінутись з чиєюнебудь охотою, від гітлерівських міністрів починаючи на рядовому громадянині кінчаючи — воювати проти Франції. Є теж найдальші сумніви, чи Німеччина у союзі з Італією піде так далеко, щоб утотожнювати свої інтереси, які перехрещуються з інтересами Великої Британії, з інтересами італійської імперії, — зате нема ніяких сумнівів, що Німеччина Гітлера не робитиме помилки Німеччини Вільгельма II-го, щоб воювати і проти Росії і проти Франції і проти Англії плюс усі ті, які до такого ворожого бльоку неминуче прилучились би.

І тому, коли хто турботливо запитує: чи буде війна? — найкраще відповісти також запитом: хто з ким має битися? Звичайно, коли є атмосфера бійки і охота до бійки — бійка завжди буде, байдуже про партнерів. Але тут знову другий запит: чи сьогодні, при всій гарячій атмосфері багато в Европі є охочих воювати? Хто має наявний інтерес у війні? Бо коли недавно казалось, що тим, який безперервно пре до війни, як єдиного свого рятунку, є большевики, то нині і ця теза викликує негайно відповідь, що війна для большевиків у нинішній внутрішній ситуації Совітів — це не тільки гра „ва банк", це не тільки спроба внутрішньої консолідації та світової революції, але й ризико звязане з озброєнням мільйонів невдоволених, ризико з під

несенням червоної армії до рівеня вирішного чинника, рівнко розпастися внутрі та щезнути і як держава і як ідея при першому зовнішньому ударі.

Таким робом при актуальній забаві у ворожбицтво на тему „що буде?" — треба зберігти багато спокою, багато рівноваги духа й багато тверезої поміркованости. Останні роки виказали як мога пророчисто, що післявоенна Европа не йде рівними стежками доктрин, що їх проголошували й проголошують політичні публіцисти. Ми бачили, як провалились усі комбінації, вязані з німецько-мадярським ревізіонізмом: між Німеччиною і Польщею прийшло до такого наближення, про яке ніхто і мріяти не міг, Болгарія і Югославія заключили „вічну приязнь", зате ревізіоністичні Совіти опинились по стороні найпалкіших оборонців версайського трактату. Ми бачили дивні перипетії італійсько-німецьких взаємин, серед яких у пресі обох держав можна було читати під взаємною адресою найбільші пеани і найбільші лайки та зневаги. Ми бачили, скільки ріжних стадій переходила вже австрійська проблема, бачили теж постійне хитання вгору і на вазі міжнародніх впливів совітської терезки. І тому самі ті прецеденси наказують вже бути надзвичайно бачили постійне хитання вгору і на вазі міжнародніх сил: те, що нам, невтаємниченим читачм щоденних ґазетних телеґрам, видається тривке, стабільне, — завтра може показатись минаючим, конюнктуральним, тактичним.

Оця пливкість відносин — це найбільш характристична прикмета всього післявоенного стану. Пливкість вартостей та непевність завтрішнього дня. Такі крицеві вартости хитались, як англійський фунт і американський доляр, як вірність англійської военної фльоти, як вроджена ненависть француза до якихнебудь форм чужинецького вмішування у його внутрішні справи. Що ми, які не маємо доступу до тайн дипльоматичних кабінетів, які живемо у тому кутику Европи, куди вістки доходять з третьої і четвертої і десятої руки — що ми можемо знати про дальший розвиток англьо-італійських або німецько-совітських відносин?!

У цій ситуації нам, українцям, найкраще — не піддаватися военним настроям та атмосфері великих наголовків сензаційної преси. Можемо висловлювати свій найбільший жаль, що наші звязки з широким політичним світом такі малі-маленькі, менші сьогодні, ніж бували раніш, що не всилі більш-менше правильно орієнтуватися у міжнародній ситуації, дарма, що від розвитку тої ситуації залежить у величезній мірі доля українського народу. Але так, як є, — найкраще менше жити у сподіванні, що завтра і так світ перевернеться комілть головою, а більше дбати про все те, що безпосередньо від нас залежить. Іншими словами: не можна виключати можливости, що з нинішньої атмосфери непевности зродиться безпосередня причина нової війни, бо така можливість безумовно істнує. Але й треба брати другу можливість — що і наше і чергове покоління ще тієї нової війни бачити не буде. І тому треба нам приготовлятись на те, щоб події нас не заскочили та щоб ми не втратили ні одної хвилини, ні одної можливости для витворювання тривких культурних і господарських вартостей.

Коли хто „нормалізацію" обраховував на десятки літ, то міг спитати себе: чи ми маємо стільки часу, чи розвиток подій дозволяє бути таким терпеливим? За минулі два роки показалося, що і терпеливість наша і нетерпеливість все одно нікого не зворушують. Тому треба приготовлятись самому, у тих межах і можливостях, що їх ми маємо самі. А маємо їх — величезні. Тільки самі їх розтрачуємо і марнуємо.

—o—

Політична орґанізація українців на Закарпатті.

II. ЗІЗД УКРАЇНСЬКОЇ СЕЛЯНСЬКОЇ ПАРТІЇ.

В неділю 11. ц. м. відбувся в Хусті зїзд партії, заложеної перед 2 роками, 29. IV. 1935. р. Це перша під теперішню пору самостійна партія, що називає себе українською. Зараз після перевороту основано Хліборобську Партію, що була також самостійною, але вона по перших невдатних для неї виборах до парляменту перестала істнувати. Майже рівночасно з нею появилися на Закарпатті експозитури партій: аграрної, нар. соціялістів, комуністичної, християнської (лідової мін. о. Шрамка) і соц.-демократичної. Ця остання по назві була самостійна, але своєю внутрішньою структурою була тільки експозитурою чеської соц.-демократичної партії. Тепер такою є вже і по назві. Українськими партіями були лише соц. дедмократична і комуністична, а від кількох літ повстала українська група в аграрній партії; ця група вже нині перемагає, як виказав це недавній зїзд аграрної молоді в Празі, де не зважаючи на спротив проводу експозитури партії, молодь розвинула в поході українські прапори і згуртувала у своїй групі коло 700 осіб, що перший раз несли українські написи з відповідними гаслами, коли москвофіли згуртували біля себе в окремій ґрупі ледви к. 100 осіб, та провід партії остає все таки москвофільський.

Хліборобська партія була духом українська, але називала себе руською і мала всі дані стати найсильнішою партією. Та знайшлися чинники, що хотіли її ослабити і приобіцяли матеріяльну піддержку, коли партія викине зі своїх рядів дуже нечисленне, але ідейне духовенство. Коли не вдалося цього осягнути, тими самими обіцянками відтягнули духовенство, яке в ідейних причин рішилося заложити християнську народню партію, що вже перед другими виборами до парляменту виступили спільно з Лідовою Партією (Шрамек), при помочі якої добула один мандат. Наслідком цього хліборобська партія зниділа, грошеві тягарі, що повстали через видатки на орґанізацію і вибори майже в цілости впали на її орґанізатора, духового провідника і пізнішого голову д-ра Михайла Бращайка, який останній покинув потапаючий корабель і вступив до новоствореної партії, щоби працювати для добра народу. На чолі партії станув відомий діяч дир. о. А. Волошин. Назвою була вона руська, що вже в початках було рівнозначне з українським, але з погляду проводу може і правильно тої назви не висувано на перше місце, доки ширший загал членів і прихильників партії не освідомився і з тою назвою остаточно не погодився. Та все таки і до нині ця партія не є вповні самостійна.

Тому знайшлася в тих обставинах група молодих ентузіястів, які не хотіли закривати своєї української народности та йти у хвості чеських партій і заложили перед 2 роками зовсім самостійну партію „Українську Селянську Партію".

Ф. АЛЯХНОВІЧ. 12

7 ЛІТ НА СОЛОВКАХ.

ПОНАД СИЛИ.

Поворот із праці починався доволі вчасно – коло 1. год. пополудні. Це верталися трійки, які складалися із професійних дроворубів. Перед входом до бараку мусиш показати сторожеві перепустку, яка стверджувала, що завдана праця виконана. Згодом верталися по черзі інші. Останні трійки верталися коло півночі, отже залишалося їм, по зїдженні полишеного їм у кухні обіду, 2—3 години сну до чергового дня праці. Ті, що не могли виконати праці на останній речинець, мусіли залишитися в лісі викінчувати роботу. Звичайно залишалось у лісі приблизно 5 таких трійок, що залягали з працею. Оподалік відпочивав сторож при ватрі, до якого вязневі не вільно було наблизитися. Рано приносили йому зменшену пайку хліба (400 г.) і мусів продовжувати роботу, виконуючи вже працю чергового дня.

Ясна річ, що в таких умовинах вязень все більше і більше залягав з роботою, аж вкінці по кількох ночах перебутих у лісі, коли не мав вже сили встоятись на ногах, відводили його до „карцеру" (арешту) — діравої неопаленої буди, що стояла на краю острова при самім березі, де вітер гуляв крізь отвори у стінах так як і на дворі.

Залеглість із виконуванням акордової праці була не на руку, на рівні сторожам і десятникам. Бо через ці залеглости мусіли довше перебувати в лісі так вони як і інші. Крім того конвой мусів також перебувати в лісі цілу ніч при ватрі, пильнуючи серед ночі працюючих. Тому теж конвой, щоб принаглити повільних і ослаблених із виснаження, послуговувався крісовими прикладами, а десятники звичайним ціпком, що його називали на засланню „дрином". Били без милосердя однаково тих, що симулювали нездатність до праці т. зв. „фіґонів" і тих, що падали під тягарем праці, недужих, виснажених. Коли один із вязнів упав одного разу безсили на сніг і лежав неповорушно, сторожі зі словами: „ну, на таку штучку нас не візьмеш!" Катовали так довго, аж один із них замітив: — Ну, гляньте, атже він не рухається.

І справді нещасний не рухався, бо був уже мертвий.

Треба замітити, що і конвой і десятники складалися також із вязнів. Така поведінка мала очевидно на меті вислугуватися владі, щоб здобути деякі пільги, чи пак зменшення речинця кари.

Як кару за ріжні провини, переважно за неслухняність, розбирали виновників до білля і ставили їх на морозі на пів години, або й довше

САМОРУБИ.

В однім із баракових кімнат був т. зв. „околодок", значить амбуляторія для недужих, які туди приходили. Коли появлялися важко недужі, там ставляли тапчани і приміщували безталанних. У проводі тієї інституції стояв „лекпом" (фельчер). Яке він мав медичне знання, годі сказати. Медикаменти, яких він уживав складалися з якихсь рожевих порошків і двох родів рідини. Були то внутрішні ліки. Була теж йодина і якісь шмати, що заступали бандажі. Щоденно перед виходом на роботу, по першім ударі дзвону, перед дверима „амбуляторії" стояла черга хорих, які хотіли дістати звільнення від праці. Таке звільнення на один день можна було дістати тільки по ствердженню гарячки бодай 38 ст. Ревматичні болі (доволі часті) або інші недуги, при яких температура була нормальна, не звільнювали від праці.

Доведені до розпуки люди діставали свого роду психозу, яка ставала пошестю. Нездібний до виконання завданої праці і знаючи, що йому зате трозить, вязень у приступі божевілля безсильної люти клав на пні свою ліву руку і обтинав сокирою пальці, які кидав у лице сторожеві, або десятникові з криком:

„Маєш, потрібні вам мої робучі руки, отже сам себе роблю нездатним до праці". Бували випадки, що навіженці відрубували цілу передню частину лівої руки. В лісі, при роботі не було навіть такої лікарської помочі, яку ми мали в бараках. Тому спливаючий кровю вязень обвязував власними шматами зі свого білля рану і вертався до табору.

Тому, що кожний, хто вертався з лісу, мусів мати перепустку, десятник виписував хемічним олівцем перепустку на важкім пні, з якого зрубували кору і вязень двигаючи таку колоду на рамени, омліваючи з болю, утоми та упливу крови, вертався до обору.

Величезна більшість тих, як їх називали „саморубів", згинула від закаження.

(Продовження буде).

У проводі тієї партії станула відома діячка і письменниця Ірина Невицька, адвокат з Рахова д-р Юськів, селянин з Грушова І. Боднар, інж. Свобода та деякі інші.

І саме ця партія скликала і відбула тепер свій II. Зїзд по дволітнім істнуванні. Вона перша мала відвагу назвати себе **українською**. Хоч

Серед незавидних умовин і середовища повстала й росте Українська Селянська Партія. Хоч у середовищі наступили вже корисні зміни та все таки урядові чинники ставляться ще з деяким недовірям і вислали на цей зїзд не тільки комісаря, але й кількох жандармів і поліціянтів, які виявилися були зовсім непотрібні.

Зїзд відкрив голова партії селянин Іван Боднар і покликав на предсідника зборів інсп. Оришя, на секретаря ред. Туляка, а до президії н-ю Невицьку, інж. Свободу, абс. філ. Кузьмика і д-ра Юськова.

На Зїзд явилося 97 делегатів, гості і представники краєвої та закордонної преси. Заступлені були майже всі округи Закарпаття, а саме: Хуст, Королево н. Тисою, Севлюш, Берегіво, Мукачів, Ужгород, Перечин, Волове, Тячів, Рахів, Бичків, Ясіня. По вступнім слові і звітах членів управи виголосив п. Кузьмик реферат про організацію і зміну назви партії.

В дискусії забирали голос переважно селяни й робітники, а зміст промов був на високому рівні, що є безсумніву доказом, що тепер селяни стали справді культурними, освіченими і свідомі українці. Промовляли: Андрій Маханець з Тересви, Олекса Брехлічук з Косівської Поляни, Рачок, Руснак і ін.

Між делегатами переважали молоді люди від 25—35 літ, хоч були теж і сивоволосі газди, які з одушевленням приняли слова селянина п. Маханиця, що „ми не хочемо знати на нашій землі ніяких „еміґрантів", тільки знаємо повноправних українців, бо український нарід живе від Попраду аж по Дон і Кавказ". Бурею оплесків приняли привітню телеграму від д-ра М. Бращайка.

Зміну назви на **„Українська національна селянсько-робітнича партія в Ч. С. Р."** приняли одноголосно без дискусії. **Головою** партії вибраний **інсп. Гриць** з Берегова (який уже перед війною бував в Галичині, а в часі війни і по революції бачив українське життя в Києві), заступниками голови вибрали інж. Свободу і селянина Підмалівського з Бичкова, секретарем ред. М. Тулека з Ужгороду, скарбником Гримута з Берегова, членами управи п-ю Невицьку і Кузьмика.

Наради тривали повних 4 години і дають найкращу надію на розріст партії. Делеґати відбували далеку дорогу не тільки залізницею, але й на колах та пішки без сотика в кишені й голодні, бо їх привела ідея скріплення української самостійної партії і бажання причинитися до осягнення ліпшої долі українського народу.

Мак.

Конґрес міжнародньої федерації товариств прихильників Ліґи Народів у Братиславі.

Від дня 28. червня до 3. липня відбувався в Чехословаччині в Братиславі XXI. з черги Конґрес названої у піднаголовку впливової міжнародньої організації. На її конґресах кристалізувалася досі публична опінія всіх держав, що підтримували женевську установу. Конґреси ці відгукалися не тільки на всі події міжнародньої політики, але там також відбувались палкі дискусії над справами европейських меншин.

Останній конґрес теж проминув в напруженому настрої, в якому відчувалась вся згущена атмосфера теперішнього міжнародного положення.

Патронат над Конґресом мав премієр ЧСР Мілян Годжа, а почесним президентом комітету був міністр закордонних справ д-р Каміль Крофта. Окремі Товариства вислали поважну скількість представників, серед яких відзначити треба колишнього французького премієра Поля Бонкура і кол. французького міністра Бореля, австрійського амбасадора Думбу і міністра Айхгофа, китайського міністра в Празі Ліянґа, грецького міністра Арґіропульоса, представника Іраку в Берні Хана Ентезама. На чолі угорської делеґації була жінка колишнього премієра Угорщини Естергазі, на чолі нідерляндської делеґації знана прятелька українських меншостей пані д-р Вакер Ван Босе, румунів очолював віцемаршал парляменту Пілят, турків — ректор університету в Стамбулі д-р Емер, югославян — професор університету Жуйовіч, швайцарів — головний прокуратор д-р Цюрхер, з провідником чеської делеґації був д-р Іна, шеф кабінету міністра закордонних справ. З англійців треба згадати головного секретаря дуже впливової британської Ліґи д-ра Ґарнета, з японців редактора Інаґакі. Уперше брала участь індійська делеґація. Німці й італійці не вислали делеґатів.

Незвичайно тяжкі обставини життя української еміґрації уможливили українському Товариству Прихильників Ліґи Народів вислати на цей раз тільки одного представника, а саме свого секретаря проф. Романа Смаль-Стоцького. Грузини також вислали тільки одного представника — ред. Шавішвілі з Женеви.

На денному порядку була ціла низка важних внесень окремих делеґацій. Вони торкалися виховання молоді в дусі ідей Ліґи Народів, при чому бралося на увагу вже наймодерніші засоби виховання, як радіо, кіно, преса, виміна молоді. Велику увагу звернено на ревізію шкільних книжок, яка малаб на меті викреслення з них всього того, що заколочує мир між народами. Окрема Комісія для національних меншин мала на своїм деннім порядку пропозицію австрійців в справі створення постійного комітету для меншинових справ при Лізі Народів, далі внесення щодо безплатної лікарської опіки для людей, що втратили державну приналежність, і врешті справу жидів у Східній Европі, яку поставила на порядок денний палестинська орґанізація. Економічна і соціяльна Комісії мали обговорювати питання сирівців, справи кольоній, справи вільного торгу і орґанізації промислу. Головна увага зосередилася на деннім порядку правничої й політичної комісії, що охоплювала реформу Ліґи Народів, справу колективної ґарантії границь, унеможливлення війни, роззброєння, унеможливлення хемічної й бактеріольоґічної війни, утворення міжнародньої поліції під проводом Ліґи Народів, непризнання анексій (Манджурії та Етіопії), доконаних з нарушенням пакту Ліґи Народів, справу еспанську, реформи календаря, прапору Ліґи Народів і зокрема грузинське питання, яке поставила на денний порядок грузинська делеґація.

Треба сказати, що від яких 2-х років, а саме від вступу Совітського Союзу до Ліґи Народів в Женеві, положення українського і грузинського Товариства стало дуже тяжке. А саме Товариства Прихильників Ліґи Народів тих держав, що ввели большевиків до Ліґи Народів, намагаються і на терені Унії Т-в Прихильників Ліґи Народів вести урядову політику, яка в першу чергу звертається проти українців і грузинів, як репрезентантів поневолених Москвою народів. Ці настрої проти пригадування неволі України і Грузії зросли від тої хвилини, коли большевики утворили на Заході Европи так зв. людовий фронт із соціялістами і речником цього фронту виступає на терені Прихильників Ліґи Народів бельґійський сенатор Ролен. На інавґураційнім засіданні конґресу п. Ролен, як голова, повідомив присутніх, що з денного порядку зняли грузинський внесок з осудом окупації Грузії Совітами та з домаганням висунути справу Грузії на найближчі збори Ліґи Націй. Проти того рішення Бюра Конґресу запротестували різко делеґати Грузії та України. Внесок Ролена прийняли присутні 90 голосами проти 63; цікаво, що французька делеґація голосувала за грузинським внеском.

Другого дня конґресу, на пленарному засіданні, на якому проводив д-р Юрай Слявік (мініcть ЧСР у Варшаві) на черзі нарад був протест українців і грузинів проти минулорічної поста-

ТАРАС КУЛЬЧИЦЬКИЙ.

Професор-рибалка.

Ціла ця історія почалася ще минулого дня, коли пані професорова після обіду заявила врочистим голосом:

— Завтра на обід буде риба. Ярко обіцяв нам наловити.

Риба — очевидно з ріки і то не якінебудь плотиці чи коблі, коли призначена на обід. Ярко — це імя статочного і поважного мужа шановної бесідниці, при тім не менше поважаного професора і не так ціненого як загально відомого на цілу околицю рибалки-аматора Антоновича.

Злобні язики плескали, що професор міг три години терпеливо тримати закинену вудку в воді та витягнути вкінці порожний гачок із пообгризаним хробачком. В таких випадках професор ніколи собі не довіряв і щоб наглядно переконатися чи на вудці є „рибка" (так завжди пестливо він називав), витягав із бічної кишені окуляри та заложивши їх на ніс бодай із пів години оглядав надгриженого хробачка, дивуючись, чому гачок порожний.

Тому заява пані професорової наробила при столі величезного шуму. Не тільки розвеселила нас, але й дала принадливу надію на смашний обід із зміною в „мені". І то з неякоюбудь зміною: риба.

Може декому це невелика річ їсти рибу, тому може й наша надмірна радість трохи незрозуміла. Одначе причина цієї радости проста. Рибу я їм у місті дуже рідко і правду кажучи не дуже пригадую собі який вона має смак. Бо навіть на Різдво назбирається стільки видатків, що на рибу не стає вже грошей. Буває, що підчас свят якась „грубша риба" запросить на „грубу рибу".

Отже вістка, що її кинула при гостиннім столі о. декана нашого господаря пані професорова, полоскотала приємно не тільки моє піднебіння. Вона викликала просто цілу революцію між усіми домашніми. Про розмір і розмах тієї революції може найкраще посвідчити те, що з молодих гостей о. декана можна було зложити дві повні футбольні дружини, ще й зі запасними воротарями. Пані, які займалися з кухаркою кухнею, подавали обід і вечерю в той спосіб, що ділили нас на групи.

Цього дня риба запанувала на цілім приходстві. Говорили про неї пані, говорила про неї кухарка, говорили ми при підвечірку, вечері і при преферансі. Очевидно, що найбільше говорив про неї герой дня пан професор.

Після вечері вийшли всі громадою на толоку ловити хробачки на примaнy для риби. Здається, що риба нам і снилась усім тієї серпневої ночі.

Молодь спала в стодолі — радше намагалася спати, бо до півночі одні другим не давали спати, а по півночі, досвіта почали на тоці молотити снопи. Не було іншої ради, тільки вставати й оглядати схід сонця.

А сонце саме тоді висунуло зза обрію стріпіхату голову з румяним заспаним від ночі лицем і обкинуло попівство здивованим поглядом. Попівський дім згорблений під тягарем літ тулився до зелені саду немов стидлива дівчина, ховаючи свої оголені з тинку стіни.

Зі села лунав гомін трубки пастуха, який мішався з ревом худоби витворюючи галасливу та при тім чарівну симфонію літнього ранку.

Професора вже не було дома; він вийшов ще перед сходом сонця. Як завжди в кашкеті, в непромакальному білому плащі закиненім на одпашки і... босоніж. В руках сторчала немов гаківниця довга вудка та велика торба на рибу.

— Ну, бодай нині смачно попоїмо чогось нового — говорив облизуючись чубатий Влодко, найбільший смакун і жерун у нашому товаристві.

Всі були вдоволені: пані, що зможуть хвилинку відпочати не турбуючись припасами до обіду, молоді, що не потребують боятись, що когонебудь посилатимуть до близького містечка за закупами.

По сніданні посідали всі громадою під хатою та почали вижидати професора.

В такому великому гурті нема ніколи часу на нудьгу, бо час пливе весело і швидко. Залюбки ішли ми цілою ватагою над ріку і там хоч не могли виявити вповні свого молодечого темпераменту, всеж таки почувалися свобідніші. Найбільше турбувало те, що ми не могли всі одночасно купатися в ріці, бо тоді вода підносилась до такого рівня, що загрожувала повенею.

Одначе нині ми не могли піти над ріку. Адже там вирішувалась доля нашого обіду. А професор завжди дорікав нам, що нашими купелями і криками полошимо йому рибу.

Тому сиділи ми всі під хатою та спрагненими очима виглядали, чи не йде наш професор.

Та час втікав. Сонце стомлене рекордовим бігом навпростець, випило вже зі спраги всі подвіряні калабані, але Ярко не приходив.

Пані від кухні почали хвилюватись і побоюватись, чи здужають на час приготовити обід, якщо наш рибалка прийде ще пізніше.

Вкінці зявився за плотом у городчику каш-

нови конгресу в Глезгов перенести грузинське й українське Т-во до категорії членів без повноти прав, бо — мовляв — вони репрезентують краї, що не мають власних держав. Конгрес рішив цей протест влучити на денний порядок конгресу федерації у 1938 р.

Український делегат дістав ще доручення від управи Товариства порушити на Конгресі справу переслідування української мови на Карпатській Русі. Тому нав'язав він особистий контакт з головою чеського Товариства Прихильників Ліґи Народів д-ром Іною, представив йому ввесь матеріял (українська преса Карпатської Русі відповідні числа „Українського Слова", „Народньої Сили", „Землі й Волі" і статті „Діла"), звернув його увагу на велике схвилювання, що охопило все українське громадянство, звернув також увагу на маніфестаційні віча на Карпатській Русі та інтервеніював в імені Українського Товариства Прихильників Ліґи Народів. Справу полагоджено так, що український делеґат вислав відповідного листа, на руки д-ра Іни, до Чеського Товариства Прихильників Ліґи Народів, на який дістав від д-ра Іни листовну відповідь, в якій д-р Іна запевнює, що чеське Товариство Прихильників Ліґи Народів стоїть засадничо на становищі, що мовні права автохтонного населення Карпатської Русі не можуть бути порушувані.

Найгарячішим днем був останній день Конґресу, коли знову головував сенатор Ролен. Серед цілого ряду прийнятих резолюцій на велику увагу заслуговує резолюція в справі меншостей, що домагається ґенералізації прав меншостей на всі держави й ухвалює переведення анкети про юридичний і фактичний стан меншин в окремих державах. У своїй суті це є первісна пропозиція голови Англьо-Українського Комітету льорда Дікенсона і тому збори ухвалили вислати йому привітальну телеграму.

Найбільшу увагу скупчив на собі проект реформи Ліґи Народів, в якому чільне місце займає справа непорушности границь. І при цій точці промовляє німецькою, анґлійською і чеською мовами український делеґат. Він звернув увагу Конгресу на те, що Україна, як і всі поневолені народи, незвичайно зацікавлена проєктами реформи Ліґи Народів. Але в той час, коли проект Ролена найбільшу увагу прикладає до непорушности границь держав, українське становище вимагає покласти за основу всіх проєктів Ліґи Народів непорушність прав народів Совітського Союзу до свого самовизначення і власного державного життя. Тому будувати мир Европи на непорушності границь Совітів — це велика й траґічна помилка західньо-европейської демократії. Бо хто ж при таких плянах Заходу є контраґентом на Сході? — питав промовець. Контраґентом Заходу є большевицька партія зі своїм найкрівавішим у всесвітній історії режимом, що поневолив Україну, Кавказ, Туркестан, Карелію та всі інші народи. Українцям дуже дивно, коли Поль Бонкур сміє взагалі ставити такі домагання поневоленим народам Сходу Европи, як визнання непорушности границь Совітів у той саме час, коли французи для себе кладуть в основу „честь і батьківщина". Це справжня іронія долі, що Женева хоче тепер організувати мир Европи так, щоб на Заході увіковічнити рай демократії, а на Сході пекло сталінської демократії. Колись скромний професор Масарик підчас війни не був зацікавлений у непорушності границь австро-угорської імперії, хоча ніхто йому не відмовить імени справжнього европейця і демократа. Народи Сходу Европи мають до вибору або ідеольоґію Сталіна або погляди Масарика. Промовець висловив певність, що чехословацька делеґація не дозволить себе збаламутити ріжними большевицькими наклепами на український національний рух. Вона повинна відчути глибоку споріднеиість ідеї українського визволення з масариківськими ідеалами і памятати девізу гербу своєї батьківщини, що „правда переможе"!

Після нього забрав голос грузинський представник, який вповні солідаризувався з українським становищем.

Характерне було для цілого Конгресу, що всі промови на вечірніх сходинах і бенкетах ріжних організацій та урядових представників виголошувались словацькою мовою. Навіть премієр Годжа у своїй промові кілька хвилин говорив по німецьки, беручи на увагу істнування німецької меншини в Чехословаччині. Прикро вражала відсутність представників української преси з Закарпаття. Дивно також, що досі українці на Закарпатті не зорганізували Товариства Прихильників Ліґи Народів. Між іншим до Чехословацької Унії Прихильників Ліґи Народів входять крім чехословацького товариства ще й меншостеві — німецьке, угорське й жидівське товариства, — а українці на Підкарпатті ще не встигли оцінити цей важний міжнародній чинник.

Польський посол, вибраний українськими голосами.

В останньому числі двотижневика „Наш Лемко" з 15. ц. м. находимо таку статейку п. н.: **„До відома Української Парляментарної Репрезентації". („Шкільна справа Лемківщини".)**

„Шкільна справа" на Лемківщині стає щораз більше незаспокоєною й пекучою потребою місцевого населення. Лемко бачить, що трохановський буквар, з якого „навчають дітей ледви одну годину в тижні, або деколи взагалі нічого, це тільки місток до цілковитої денаціоналізації. Дитина не має змоги навчитись у школі читати й писати в рідній мові, тому щораз частіше в рішучій формі виринає питання, „що вони з нами задумують робити?"

Лемко звертається з цим питанням до парляментарних представників, яких на приказ вибирав, хоч неодин за це обірвав від польських селян, одначе цих панів тепер ця справа не обходить. Так було на вічу в Крамній, де приїхав посол Дух зі своїм звідомленням. Коли солтис поставив йому питання, чому тепер так мало учать рідної мови, посол не відповів, а коли той дальше налягав, сказав, що „господин Трохановський ще не викінчив букварів". Та за це на солтиса по зборах накинулись, назвали його „бунтовщиком" і домагались, щоб вказав „аґітатора", який його до цього намовив. Посол Дух не хотів застановитись над справою, яка вже знайшлася на судовій салі у Новому Санчі та виявилася загальним шкільним штрайком у селі Сквіртнім; ця справа нуртує в серці кожного Лемка, якому не байдужа будучність своїх дітей.

Ця шкільна справа стається щораз більш пекучою, бо вже кожний, навіть найбільше засліплений, зрозумів, що „лемківсько-трохановський буквар", це тільки милення очей, та спокій буде аж тоді, коли знову привернуть рідне слово до наших шкіл.

Це рідне українське слово є пострахом навіть для посла, ба на цьому самому вічі, коли інший ґазда читач української преси, звернувся зі запитом, чому мусить платити кару за те, що розпродував календар „Золотий Колос", посол сильно поденервувався й піднесеним голосом заявив, що Україна за Києвом, а тут „не било, нема й не бендзе!"

Лемко не має до кого звернутися. З жалем очікує, що може колись покажеться таки наш представник, таки з самої У. П. Р., та на жаль Лемківщина це такий відтинок, що трудно комусь вибратися там.

Лемки готові навіть „дієту" заплатити, щоб тільки показався котрий з наших українських Представників, щоб могли перед ним виговоритися та висказати йому свої болі й бажання.

Українці Лемки.

Навівши повнотою той голос лемків, який надзвичайно яскраво характеризує відносини на Лемківщині, від себе в імя правди додамо, що українські посли від час-до-часу на Лемківщину заїздять (востаннє був д-р Р. Перфецький), але видно замало їх туди їздить і зарідко. Порушена тут справа з послом Духом знаменито годиться для того, щоб говорити про неї на т. зв. реґіональній польсько-українській групі. Але ми знаємо лише, що така група істнує, а нічого не знаємо, чи її українські члени зажадали сатисфакції і за попередні виступи такого пана Екерта чи Відацького, який теж дозволяв собі ображувати український нарід, квестіонуючи навіть його національну назву! Пан Дух до тої групи не належить, але може дійсно варта би йому пригадати, яку національну територію він „представляє" у соймі та на чім полягав виборчий компроміс. Недавно читали ми, що пос. Шецель в імені реґіональної східньо-галицької групи забрав голос у [illegible]ельськім конфлікті. Не маємо сумніву, що це сталося без відома українських послів. Але в такому разі добре булоб оголосити офіціяльно, що реґіональна група перетворилась у ґрупу чисто польську, без участи українців та перестала бути фікцією: одною з численних „нормалізаційних" фікцій, які ширять непорозуміння.

Чи дійде до інтервенції у справі жидів у Польщі.

ВЕЛИКА АКЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ЖИДІВ В ОБОРОНІ ЖИДІВ У ПОЛЬЩІ.

НЮ ЙОРК, 16. 7. ПАТ. 200 делеґатів жидівських організацій з 14-ох стейтів зїхалося до Вашинґтону на нараду у справі допомоги жидам у Польщі. Конференція вибрала делеґацію, яка під пров. раб. Візе передала державному секретареві Гулеві обширний меморіял зі жалобами на польський уряд за змагання до господарського знищення жидів, потурання ексцесам і т. д. Меморіял підкреслює, що жидівське населення в Польщі є найбільше гноблене в Европі. Меморіял підкреслює, що у протижидівських заворушеннях в останніх 5-ох місяцях вбито 22-ох жидів, ранено 426. Покликуючись на інтервенцію Америки у справі жидів у Румунії в роках 1872 і 1902 меморіял домагається інтервенції у справі жидів у Польщі. Крім того менші делеґації інтервеніювали у членів конґресу.

Польський амбасадор у Вашинґтоні Потоцький поінформував державного секретаря про дійсне положення жидів у Польщі і про становище польського уряду в цій справі. У звязку з протестом, що його зложила делеґація жидівсько-американського конґресу у державнім департаменті, польська амбасада заявила представникам преси, що того рода виступи слід уважати спробою втручання чужих чинників до внутрішніх справ Польщі, що можуть лише вплинути на загострення положення жидів у Польщі.

кет нашого професора. Ми всі зірвались із наших місць і мов на команду крикнули:

— Йде рибка!

І метнулись всі назустріч.

Професор ішов повагом, закинувши на ліве рамя вудку та тримаючи в правій руці шкіряну торбу. На запити, як вдалась ловля нічого не відповідав, тільки ніс далі обережно торбу.

Зайшовши в кухню професор поставив вудку в куток і маєстатично витягнув із... кишені дециметрову рибку. Поклавши її ніжно на кріслі, звернувся до нас:

— Була! Була ось така велика — говорив він, показуючи розтягненими руками відтинок на довгім кухоннім столі — була, але втекла.

І тоді, коли ми з відчиненими ротами дивились на професора, він говорив далі:

— А рано йдучи стрінув я мужика. Він минув мене, а згодом кликнув: „Пане!"

— Що? — кажу.

— А вас не коле в ноги грудиста земля?

— Ні — кажу.

— Іґі — відповів він і пішов дальше.

Сказавши це професор відійшов поважно до своєї кімнати оглядаючи крізь окуляри докладно свої пальці.

А ми заніміли збентежені й розчаровані. Коли згодом ми очуняли, кинулись усі до крісла, де професор поклав свою добичу.

Та з неї не було вже навіть і сліду. Голодний Азор (також нетерпеливо вижидав професора й обіду) зїв малу рибку тоді, коли ми слухали теревені професора.

Наші надії на смашний обід пропали так, як ця плотичка в ненаситнім шлунку Азора.

Економічний огляд.

Чи парцеляція розвяже сільсько-господарську крізу.

Парцеляцію вважають тепер деякі господарсько-політичні круги за чинник, що має розвязати справу сільсько-господарської крізи. Ті круги мають за собою опінію селянства, а теж його підтримку, якщо йде про земельну реформу. Хоч постуляти селянства в справі прискорення парцеляції більших обшарів землі т. зв. лятифундій є в більшій мірі оправдані, та виходять з дуже важкого матеріяльного положення сьогоднішнього мешкання села, то проте можна сміло твердити, що парцеляція не розвяже в цілости засадничих причин теперішньої крізи села, що лежать в його перенаселенні. Для доказання цієї тези вистарчить переглянути порівнуючу статистику.

Професійно чинних у хліборобстві на 100 га має:[1])

Польща	45.5	Італія	34.1
Голяндія	40.6	Франція	25.0
Бельгія	36.1	Московщина	16.2
Німеччина	34.2	Данія	15.5

Той стан краще видно зі статистики природнього приросту людности, що ось-так виглядає:

Цифри подані в тисячах:[1])

Італія	430	Португалія	85
Польща	402	Франція	43
Англія	154	Бельгія	35
Голяндія	102		

Отже Польща має 45.5 професійно чинних хліборобів на 100 га при природному прирості 402 тисячів і саме **в тому** треба дошукуватись структуальної причини сьогоднішнього матеріяльного положення села та його низької життевої стопи.

Тих причин в цілости парцеляція не розвяже з огляду на продукцію, яка заходить між запотребуванням а скількістю землі.

Коли взяти під увагу простори дотепер розпарцельовані в останніх 16 роках, то справа виглядає ось як:

Роки	гектари[2])
1919—1933	2,191.700
1934	54.600
1935	79.800
Сума	2,326.100

Для розпарцелювання залишається ще 1 міліон га, а після евентуальної меліорації Полісся ще 441.000 га більше. Беручи за підставу при середньому господарстві простір 10 га, можна би створити 144.000 нових господарств, колиб не було 1,009.000 дрібних господарств,[3]) які своєю карловатістю є дуже мало життездатні, або й зовсім нежитездатні і мусять бути поповнені.

Коли перерахувати згадані гектари на скількість людей, занятих господарством, дістанемо цифру коло 750.000 людей, що працювали би на землі. Однак беручи під увагу природний приріст людности, що в 1940 р. підніс би число мешканців Польщі до 40 міліонів, тоді дійдемо до висновку, що парцеляція не може розвязати структуальних причин кризи, а може дати лише часове її облекшення.

Передвоєнні та передкрізові роки розвязували перелюднення села шляхом еміграції, чого доказом є ось-такі цифри в тисячках:[4])

Рік:	Еміграція:	Рееміграція:
Перед війною	250—300	
1929	243—4	104.5
1931	76.	87.
1935	53.8	53.4

Сьогодні при цілковитій недостачі еміграційних теренів, увесь надконтингент людности села мусить залишатися на місці, або мандрувати до міст, де побільшує кадри безробітних.

Еміграція відігравала теж велику ролю в економічному житті села через те, що підсилювала його грішми.

Статистика виказує на доказ ось що:

Річно прислано грошей (цифри подано в міл.[5]):

Перед війною	496
1930	296
1932	207
1933	169

Останні роки виказали на тому полі цілковитий упадок з причини еміграційних обмежень, девізових заборон та й загальної крізи.

* * *

Такі причини зложилися головно на теперішній господарський вигляд села та на його крізу, на що потрібно було би найти якусь раду, крім парцеляції переведеної справедливо, вдоволяючи вимоги і потреби місцевого населення.

Спосіб господарського оздоровлення села можна найти в великій мірі у зміні психіки сільського населення. Це населення мусить взятися до боротьби за краще завтра, висилаючи свою надвишку до промислу та торговлі, у фабрики та інші варстати праці. Відсотково та справа в порівнанні з іншими народами чи державами представляється в Польщі катастрофально. Доказом чого хай послужить отсей статистичний доклад:[6])

Край	Хліборобство: %	Інші фахи: %
Польща	72.3	27.7
Франція	34.5	65.5
Чехословація	34.2	65.8
Данія	31.3	69.7
Німеччина	24.5	75.5
Голяндія	20.6	79.4
Англія	5.2	94.8

Надмінені цифри повинні хиба бути вистарчаючим покажчиком, який напрямок повинна взяти господарська політика, щоби розвязати питання крізи села, що в виду теперішних обставин являється фундаментальним. Але ми свідомі, що парцеляція має на жаль і інші цілі і це поважно комплікує господарське оздоровлення села

О. Осип. Фацевич.

[1]) Annuaire Stat. dela S. D. N. 1935/36.
[2]) Цифри міністерства рільництва.
[3]) Статистичні відомости.
[4]) Річник статистичний Г. У. Ст.
[5]) На підставі статистичного матеріялу.
[6]) Мініс. Понятовський „Pojęcie i rozmiary przeludnienia wsi"

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

ПОВОРОТ ДО УПРАВИ ЛЕНУ І КОНОПЕЛЬ ТА НАРОДНЬОЇ НОШІ

П. Іван Вадрівський прислав на конкурс Г. К. Ч. про домашній промисл статтю п. н. „Ткацький промисл у Золочівщині", поміщену в числі з 4. липня. Подаємо тут його кінцеві завваги, в яких представлений зворот до кращого, коли йде про народню ношу.

„Давніше, — пише автор — ще малим я був і ріс та й виріс між хліборобами-рільниками, та бачив на власні очі, що майже кожний плекав **лен і коноплі,** бо з них мали рільники-хлібороби омасту, убрання, постіль, верети, пошивки, сорочки, рушники, застільники і що треба було. Тоді біліло наше село від народньої, чи радше рідньої ноші, з власного виробу. Жіноцтво неначе писанки, пишалося у вишиваних сорочках, та запасках. Аж поки не прийшла у село „панська" мода. Вона вигнала зо села рідну батьківську ношу, яку нам лишили діди й батьки у спадщині, а примилася „панська" фабрична тандита, яку напхали нашим громадянам спекулянти мойсейової віри.

Через цю „моду" ношу, що її напхали жидиспекулянти нашим громадянам, прийшов і упадок селянина-хлібороба, що задовжувався у них. Начались судові процеси, екзекуції і видирали нашим селянам нераз останній кусник рідної землі, або викидали з власної батьківської хати, і селянин поневолі ставав жебраком.

Завдяки культурно-освітним, та кооперативним установам і нашій українській пресі, що вчила і вчить наших громадян, як жити, як працювати для добра собі, та слави свому народові, український селянин постепенно завертає з тієї блудної дороги, провід дає наша українська інтелігенція, що перша убирає на себе український народний стрій, зі селянського полотна, за нею пішло й село. **І сьогодні красується, як і було колись, наше молоде покоління в народній, рідній ноші власного виробу.**

Рільники-хлібороби знову вертають до плекання цих благородних, пожиточних господарських рослин, що ними є: лен і коноплі.

Як-жеж приємно тепер дивитись з боку, коли наші господині, маючи прядиво, чи клоча на продаж, не дають, як колись жидам спекулянтам за пів дармо, а несуть його до своєї кооперативи, де одержують належну ціну.

ПОЛЬСЬКА ХРОНІКА.

ПЕРШІ ПРОЯВИ НЕБЕЗПЕКИ. — ПАСИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ БІЛЯНС.

На днях проголошено торг. білянс Польщі за місяць червень. Виказує він пасивне сальдо на поверх 17 і пів міліона золотих, себто таку надвишку імпорту над експортом. Маючи на увазі те, що вигляд торговельного білянсу є в Польщі міродайний для вигляду білянсу платничого, а дальше те, що пасивність платничого білянсу є все і для кожного краю небезпечна, годі не тривожитись згаданим рахунковим вислідом за минулий місяць. Цій справі присвятив варш. „Час" довшу увагу, пробуючи аналізувати причини, які довели до такого висліду. Щоправда — така аналіза нелегка, бо багато даних бракує, щоби можна було докладно розглянути всі чинники і моменти. „Час" доміркується, що на згадану пасивність торг. білянсу вплинули дві причини: 1) **зужиткування французької позички на збросння,** і (що важніше, може навіть одинока причина): 2) **диспропорція польських і світових цін.** Ця диспропорція — пише „Час" — довела до девізових обмежень у Польщі і не щезла, не зважаючи на те, що світові ціни пішли в гору (в Польщі теж і в цьому суть справи). Девізові обмеження показались достаточною зброєю проти пассивізації оборотів з закордоном, проти втечі золотих.

Перші симптоми небезпеки треба в зародку знищити. Нормально протиділалаб втечі золота дефляційна політика. Але вона в Польщі некорисна, бо на інших відтинках спиняла би поправу. Також не радить „Час" загострювати імпортові приписи. Зате радить він повернути рівновагу платничих оборотів з закордоном, себто злібералізувати девізові приписи

УПРАВА ТЮТЮНУ В ПОЛЬЩІ І ЗАКОРДОННИЙ СИРІВЕЦЬ

Польща від ряду літ старається увільнитись від заграниці при запотребуванні тютюневого сирівця. Рік-річно більшає обшар, занятий в краю під управу тютюневої ростини і рік-річно кращає відношення зужитого сирівця краєвого і заграничного. Про це кажуть цифри. Коли впр. своє самостійне іствування почала Польща мало що поверх сотні гектарів тютюнового обшару, який дав усього 14 і пів тис. кг. сирівця, коли ще в 1925. р. було занятих під управу тютюну 861 гектарів, які дали 859.386 кг. продукту, то вже в 1928 р. підскочило число гектарів на 1.555 а число кг. на 2,330.424 і від цього року одна і друга цифра постійно росте. В 1937 р. занятих під управу тютюну є 7.000 га з продукцією 13 міліонів кг. — Цікаве є відношення між краєвим сирівцем, а сирівцем спроваджуваним з заграниці. Коли в р. 1928-29 це відношення було (кругло) 9:91, то в р. 1935-36 було воно 49:51

СВІТОВА ХРОНІКА.

АНГЛІЙСЬКІ ПОЗИЧКИ ДЛЯ ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ. — БАСКІЙСЬКА ЗАЛІЗНА РУДА І ЗМІНА НАСТРОЇВ У ЛЬОНДОНІ

Телеграфічні комунікати Іпат-а принесли коротку вістку про нову позичку льондонських банків у сумі 40 міліонів фунтів для ген. Франко, швидко після недавно позичених йому 50 міліонів. Ці фінансові операції мають свій **глибокий змисл з посмаком сензації.** В Англії проходить „переоцінка цінностей". Англія починає зближуватись до повстанців, що ще донедавна були для неї бунтівниками проти законної влади, інспірованими німецько-італійським фашизмом. Цей перелом у поглядах зовсім свіжий. Заіснував він від переможного походу військ ген. Франко на Більбао і здобуття ними країни басків.

Ми, представляючи на цьому місці перед двома тижнями значіння баскійської руди, передбачували разом з іншими, що Англія, поважний її досі відборець, стратить цю руду в користь Німеччини. Та показується, що Англія не має охоти резиґнувати з конечної для неї, особливо тепер у часі реалізації програми своєї збровння, баскійської руди, контрольованої досі англійським капіталом. Ситуацію облекшує Англії воєнна ситуація, потреба великих грошевих засобів у повстанців. І — як виходить з комунікатів Пат-а — це зблизило обі сторони: Англію і повстанців. Льондонська Сіті дала кредити, а повстанці визнали англійські інтереси в баскійському залізному басейні, випускаючи без перешкод кораблі з залізною рудою з портів Більбао і Сантандер.

Становище Німеччини до нової ситуації ще невідоме. Очевидне, що вона для Гітлера невигідна. Сам він — як ходили чутки — дав надхнення ген. Франко до наступу на Більбао. А кермувався при тому заінтересуванням Німеччини баскійською рудою. Ось і конфлікт, якого розвязка ще невідома.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Вежа смерти.

Над давнім містом Бухара стремить старовинна „вежа смерти", свідок колишньої могутности володарів-емірів. З тієї вежі видко місто, ріку, рівнину, мінарети та багаті доми. З плятформи тієї вежі мусіли колись кидатись униз вороги емірів, засуджені на смерть. Обвинувачені у державній зраді, чи святотатстві мали тут свою „тарпейську скалу".

Та кинутись із цієї скали вниз було мало. Засудженець мусів ще перед смертю виголосити похвальну промову в честь еміра. Чи хто був у смертельному страху, чи тремтів від ненависти, мусів спромогтись на останнє похвальне слово, бо посіпаки еміра вміли нагайками примушувати засуджениців до цього традиційного акту. Народ стогнав у кайданах і бунтувався; горді верховинці та степовики йшли на смерть за бунт, але з „вежі смерти" чути було водночас щораз то нові „похвальні гимни" скатованих, що дивилися у бездонну прірву під своїми ногами.

ЗАКОН.

Багатий шляхотський син Могамед-Хан рішив скинути ярмо крівавого еміра. Та заки він станув проти нього до явного бою, його зрадили. Його засудили разом із товаришами — кинутись із страшної вежі. Емір домагався, що він мусить у свому імені та в імені своїх товаришів виголосити панегірик. Могамед-Хан глянув на еміра оком ворога, що висловлює свою найбільшу погорду й сказав: „Добре, я буду хвалити тебе, як цього вимагає закон".

Могамед-Хана любили всі за його доброту та лицарськість. Він пішов із товаришами у напрямі смерти. Перед воротами вежі лежали тіла його свіжо задушених жінок. Він пройшов мимо, не запримітивши. Коли ввійшов на горішню терасу, з нього зняли ланцюги

ПРОМОВА

„Почінай!" — крикнув до нього найстарший кат — „не забудь свого обовязку супроти еміра!" Довкола стояли озброєні посіпаки. І Могамед-Хан почав:

„Честь і слава князеві, що карає за ганебні вчинки і вміє відріжнити справедливість від гріху. Честь і слава — справедливому і ганьба тому, що карає несправедливо. Я мушу вірити, що той, хто панує над моїм краєм, мусить любити правду й ненавидіти брехні. Та хто визволить нас від безправства? Я мусів би стратити свою віру, коли бачу трупи невинних..."

Тут посіпаки підійшли до нього з загрозою, але він кінчав спокійно:

„...Якби я не вірив у справедливість еміра. Бо Бог є справедливіший від володарів та емірів. Він не знає народів, які терплять, не знає безсильних і зганьблених жінок, але і не знає еміра, якого я тепер величаю!

ВЕЖА СМЕРТИ

— Вирвіть йому язик! — крикнув кат. — Він образив еміра.

— Я образив еміра? — крикнув Могамед-Хан — чим? Я славлю його як пана нашого життя та смерти, але звертаюся теж до більшого від нього — Бога, якого доброта сильніша від ненависти еміра. Я та мої товариші кличемо на нього там, де кінчиться його влада".

Ніхто з катів не важився рушити з місця. Могамед-Хан та його товариші падали один за одним із вежі смерти з резиґнацією, до якої тільки здатні віроісповідники фаталізму. Але не минуло і року, як сам емір стояв на тій самій вежі смерти. Остання промова Могамеда-Хана найшла відгомін у народі і досі її зміст повторюють у Бухарі подорожникам, що оглядають славну вежу смерти.

„Чуда" на екрані.

ПРО ДЕЯКІ КІНОВІ ВИГАДКИ.

При сучасному стані фільмової техніки кіно не знає завдань, яких не можна булоб розвязати. Не має такої фантастичної вигадки, якої не можна би розвязати незвичайно простим та легким способом. Все це залежить від умілого орудування фільмовим апаратом, відповідного уставлення обєктиву та приладження штучних декорацій.

Теперішнє ателіє достаточно примінене до зміювання людської постаті. Кожну людину можна замінити на велитня або карлика. Фільмовий апарат кладуть на окремому візку, що може свобідно порушатися, в довільнім напрямі, віддалюватись та наближуватися до фотоґрафованого предмету, чи пак: особи. Вислід такої знимки, викликаний при помочі окремих сочок, такий, що ви бачите танкову пару, яка на березі чарки виконує балетні еволюції

МОДЕЛІ Й МАНЕКІНИ.

Багато фільмовихх чудес та див завдячує кінотехніка саме цим двом предметам. Коли ви із запертим віддихом слідкуєте за несамовитою торпедою, яка жене в простори на місяць чи на Марс, тоді будьте переконані, що маєте до діла з незвичайно штудерно побудованим моделем, з нутрі якого находяться манекіни, схожі на людей-акторів. Колиж усвідомимо собі, з якою швидкістю чергуються на полотні знимки та окремі сцени, й коли в наслідок цього бачимо раз живих людей, а раз їх манекінів, тоді ніяким чудом не можна запримітити цієї зміни.

МЕБЛІ, ЩО ТАНЦЮЮТЬ..

Ви пригадуєте собі, як ви нераз щиро насміялися, коли подивляли балетні хороводи меблів, або чоботи, що на вид свого пана, мерщій ставали „на позір". Дивуєтесь, як ліжко жене у здогін за своїм паном, якого коморник вигнав із помешкання, а ціла ця вигадка така проста й нескладна: треба тільки повитинати з фільмової плівки людей, які надали ліжкові рух або заретушувати тонкий дріт, при помочі якого зручно тягнули ліжко, куди треба було

СТІНА, ЯКА САМА БУДУЄТЬСЯ.

Серед найріжнороднійших вигадок, які так сильно займають кінового глядача, слід відмітити т. зв. назадний рух: Вода пливе з долу до гори, дим не виходить із комина, але до комина, пливак, вилазить із води та вилітає на трамполіну і т. д. Буває й таке, що недокурена папіроска підноситься нечайно з землі, впадає до уст прохожого, замінюється на повної величини папіроску, гасне, та мандрує до папіросниці. І все це полягає на тому, що оператор „крутить" фільму у відворотному напрямі. Цей назадний рух дозволяє творити найбільше смішні сцени. Недавно була відома комедійна ґротеска п. з. „Рай робітників", в якій стіна.. сама із себе будувалася, цегли спокійненько клалися одна на другу і так небаром повстала ціла хата. В дійсності робітники яких не було вудно, саме бурили хату, а моменти буреня назадним рухом перетворили у будову

МУЛЯРІ — АКРОБАТАМИ.

Буває на полотні й таке диво. Кожному рухові можна надати неправдоподібну швидкість. Жінка, що йде з кошиком на місто купити харчів, може перегнати кожний самохід; мулярі можуть скакати по руштованні наче автентичні акробати. Ця вигадка полягає на тому, що з готової вже фільмової плівки витягають що другу або що третю знимку. Відомо, що ціла лента складається з великої кількости малих знимок, які творять цілість. Коли витяти що другу знимку та зліпити рештки фільми, дістанемо подвійно прискорений рух

РАДА МІНІСТРІВ ТАЄ НА ПОЛОТНІ...

Дуже багато вигадливих знимок можна одержати з явища, що тепло ділає на желетинову емульсію плівки. Кілька літ тому режисер Персі Сміс упав був на вигадку, якою тепер дуже часто користуються. Було це саме підчас виборів до англійського парляменту. Показували тоді фільму п. з. „Стаяння уряду". На екрані показували портрет кожного з міністрів, але нагло щезало одно вухо, відтак друге, далі ніс, очі, чоло, за хвилину щезло лице, залишалось тільки волосся, аж урешті не було нічого. Вигадка полягала на тому, що Сміс вкладав желятиновий портрет до гарячої води. Коли желятина під впливом тепла води стала розпускатися, тоді починали крутити фільму.

Так отже кіно заперечує тепер усі права фізики, анатомії, астрономії та ґеольоґії. Нема для нього неможливости. Шкода, що все це можливе тільки на полотні...

—o—

САМ ПРОЧИТАВ КНИЖКУ ПРО СВОЮ СМЕРТЬ.

У Мадриді при вулиці Толедо сидить в душній каварні старший панок, що читає зі захопленням книжку. Не звертає чомусь він уваги на гарний травнений ранок 1795 року.

Нараз цей панок встав, глипнув ще раз на книжку й крикнув:

— Неймовірне, неймовірне!

Вкінці зайшов до сусідного столика, де сиділи його приятелі, і сказав:

— Глядіть на мене, мої дорогі. Я розмовляю з вами, пю вино, читаю, а одначе нема мене серед живих уже 20 літ.

— Це „Клявіґо" — відказав старець — драма мого життя. Автором драми є Ґете...

Цей старець, це еспанський вчений Ґлявіґо, що згодом росказав приятелям довгу історію.

Коли був ще молодим, залюбився у сестрі французького письменника Бомарше. Ґлявіґо приобіцяв молодій жінці, що скоро стане його дружиною.

Одначе сталося інакше. Коли Ґлявіґо одержав належне становище, покинув свою наречену. Це незвичайно обурило Бомарше. Він виїхав до Парижа й на кожному кроці видвигав злобні наклепи про еспанця. Це використав Ґете для своєї драми.

Але Бомарше не дав вірної характеристики Клявіґа, що мало погані наслідки. Годі дивуватися, що Ґете дав у його руки револьвер і приказав застрілити Клявіґа.

Це незвичайно заскочило Клявіка, коли 1795 року прочитав про свою смерть.

—o—

АМЕРИКАНСЬКА ЛЮБОВ.

Американська преса широко розписується про сензаційну любов доньки мілонера. Вісімнацятьлітня панна Наталка Карі заявила свому батькові, що залюбилася в його шофері. Старенький мілонер незвичайно перенявся сензаційною вісткою. Одначе не хотів чути, щоб його донька вийшла заміж за шофера.

Одного разу прикликав мілонер до себе шофера та докладно йому приглядався. Згодом ствердив, що щасливий молодець представляється незвичайно інтеліґентно та визначається добрими прикметами душі.

Мілонер пропонував молодцеві щоб розійшовся із його донькою, а за це одержить належне відшкодування.

Одначе шофер рішучо відкинув пропозицію мілонера. Ніщо не помогли благання й дарунки батька багатої панни.

Шофер розгнівався на свого хлібодавця й покинув старе незабутнє місце.

Тоді мілонер вислав доньку до своїх знайомих у Канаді. Думав, що там уже призабуде шофера.

Нараз мілонер одержав з Канади жахливу вістку, що Наталія пропала. Поліція почала скоренько шукати доньку мілонера, одначе їхні старання не принесли бажаних вислідів.

Одного разу зявився в палаті мілонера шофер зі своєю нареченою. Це викликало небуденне здивуавння, бо всі уже думали, що панна Наталка пропала без сліду.

Тоді врадуваний батько приняв свого давнього шофера й згодився на подружжя.

—o—

ПЕРЛА В КОНСЕРВІ.

З Японії експортують на велику скалю консерви устриць. Цей продукт тішиться небуденним попитом, бож кожна пушка має... одну перлу.

Треба признати, що цей проєкт справді сензаційний. Це просто чудо XX. ст., коли промисловець дарує консументам одну правдиву перлу.

Можна собі уявити, як приняла цей проєкт Америка. Японці зразу кинули свій товар на американський ринок, що приняли всі незвичайно радісно. Продовж тижня закупив Ню Йорк 25.000 пушок устриць.

Американки просто роздирали пушки устриць, щоб скоро здобути дорогоцінну перлу за ціну одного доляра. Часто можна запримітити, що американки переховують у своїх торбинках ключі до пушок консерви — як пудер, чи шмінку. І так цим чином кожна аматорка устриць скоро здобуває правдиву перлу.

Японці незвичайно втішилися належним збутом устриць в Америці. Тому задумали поширити його теж у Анґлії. Одначе Анґлія не приняла прихильно їхнього проєкту. Споживчі склепи не хотіли продавати устриць у пушках бо всі заявили, що цей артикул треба радше збувати в крамницях дорогоцінностей.

З НАШИХ ЖИВЦІВ І ЛІТНИЩ.

ЛИСТ ІЗ ЧЕРЧА.

Ще донедавна говорилось про Черче здебільша як про місце розваги а не лікування. „Ідьмо до Черча, моя кохана“ співалось і вибиралися сюди не так хворі, як здорові прогульковці, спрагнені веселої життевої емоції. Одначе часи зміняються швидко, змінилася теж репутація та роля Черча. Нині приїздять сюди майже тільки люди, що шукають не флірту чи „кохання“, але перш усього полекші у своїх фізичних болях і справді тут її знаходять. Зробила своє реклама, не та платна, якою послугуються всі чужинецькі живці, але жива та реальна, яку роблять Черчу сотки і тисячі осіб, що випробували на собі цілющу силу його лікувальних засобів. Вони й самі приїздять сюди вдруге та втрете, бо хто раз зазнав цього добра, того тягне сюди якась непереможна сила і той ще інших сюди притягає. Отже їдуть до Черча свої й чужинці, зблизька і здалека, бо слава черчанського живця заточує все ширші кола.

В чому лежить сила цього донедавна ще незнаного села, що сміло стануло до конкуренції з іншими краєвими живцями?

Черчанське лікувальне заведення ще дуже молоде, бо істнує від 1929 р., не числячи двох попередних років, коли вели його самі селяни. Але засноване при незвичайно корисних умовинах, під вмілою управою розвивається швидко. Простір, який заняли будинки заведення і парк, обіймає нині коло 9 моргів. Спершу була тут невеличка голотеча з марними корчиками і травниками. Нині всюди буйна зелень підрослих дерев, розкішних кущів, травників і квітників. Торік поширено парк на півтретя морга, куплених від громади. За кільканацять літ він зазеленіє в цілій повні.

Значно розбудовано теж будинки заведення. Поширено репрезентаційну „палатку“ з рестораном і салею на всякі забавові та мистецькі імпрези. Змодернізовано головний купільний будинок з лазничковими кабінами числом 35 та просторою відпочивальнею. Лікуванці беруть тут купелі сіркові, боровинові, ґазові та електричні. Поряду технічні будівлі й уладження з машиновим та електричним відділом. Так, заведення має власну електрівню, що витворює електричну силу для лікувальних цілей та освітлення всіх будинків разом з парком. Доповненням купільного будинку є три мінеральні джерела на кінці парку, відомі під назвами „Льоня“, 8-ка і 9-ка. Тут увихається кількоро сільських дівчаток, що черпають і подають лікуванцям воду.

Згадатиб ще про окремий новий павільон з бюровими приміщеннями для лікаря, управи, каси та пошти. Для вигоди публики є теж окремий павільон з трафікою і фризієром, а в іншому місці окрема кооперативна крамниця.

Праця в цьому заведенні триває чотири місяці безнастанно, від 5 год. рано до пізного вечора, в буддень чи свято. Боротьба з недугами не знає віддиху, ні 8-годинного дня праці ні недільного відпочинку. Отже гудуть безупинно машини, постогнує і зітхає на цілу околицю парова огрівальня, ординують лікарі, облягані хворими, порається жваво коло хворих по кабінах обслуга. Завзятий кипить бій між недугами, що вжерлися глибоко в людські тіла, з одного боку, та обєднаним фронтом сірки, боровини, ґазу, електрики та мінеральної води з другого боку. Та саме тому, що тереном боротьби є людське тіло з усіми його внутрішніми закамарками, недуги ставлять сильний опір, реагуючи своїми гострими формами, так що лікуванці терплять спершу ще більше. Остаточно недуги подаються й уступають з поля бою, переможені обєднаною силою лікувальних засобів. В результаті тріюмфують лікарі, яких цього року є два: д-р Р. Осінчук і д-р П. Онуфрик. Не менше вдоволені директори: Лев Лепкий і Ст. Бованко. Бо черчанський живець вивязується справно із свого завдання, росте його слава, міцніє його притягальна сила.

Річ природна, читача цікавить тепер питання, хто і з якими недугами може вибиратися до Черча. Відповідь легка: їхати може кожний, кому дозволяє кишеня і кого болять кости та мязи або чий шлунок, печінка, мочеві проводи, а врешті чиї нерви не в порядку. Відповідь мовою лікарів: черчанські лікувальні засоби (купелі і цілюща вода) помагають у затяжних захворіннях суглобів, костей і мязів (артретизм, подаґра, ревматизм, гостець, ісхіяс і т. п.). Лікують теж катари шлунка і кишок, запалення мочевих доріг (мочанова сказа), катари ниркових мидничок і ниркове каміння, деякі шкірні недуги (лушпинець і чирякуватість), деякі жіночі недуги, врешті надмірне подразнення нервової системи та запалення нервів (невральґію). Черчанські купелі і мінеральні води усувають надмір мочевого і шлункового квасу, управильнюють переміну матерії та реґенерують цілий орґанізм. Безліч хворих і калік завдячують черчанському живцеві своє подужання. Багато з них приїздило до заведення спаралізовані, сидячи на візках або сперті на кулях, а відходило власними ногами. І цього року видко тут таких калік, що шукають полекші від сірки та боровини. Дехто приїхав сюди, коли деінде вже їм не помогло.

Яку вартість і славу має черчанська боровина, свідчить факт, що деячі чужинецькі живці (Трускавець, Піщани) зверталися до Черча з бажанням спроваджувати більшу скількість черчанської боровини, подаючи її в себе за свою. [illegible] дення не згодилася. До речі мовлячи, запасів боровини в Черчі стане на сотки літ, а мінеральна вода ніколи не вичерпається.

А. ЧЕРНЕЦЬКИЙ. 7

На слідах Маркіяна...

Гурток Гозера і тов. створив теж перші вакаційні півоселі для польської молоді т. зв. „корпуси вакаційні“ зорґанізовані вповні на військовий лад. Душею їх був Вішневський, з цього гурта вийшли теж і перші діячі леґіонів на бережанському, нині й державному ґрунті. На ті півоселі заходив я часто до своїх товаришів поляків і тямлю, що тоді нераз бавилися вони в війну, в якій головну ролю грали стежі та розвідки.

Нині головний орґанізатор цього гурта в Бережанах старий Вішневський написав проти нас книжку, де ще й назвав запеклим шовіністом найкращого самаритянина Бережанщини, нашого друга і опікуна пок. д-ра Ковшевича, ґльорифікуючи рівночасно перевертнів зпоміж бережанських українців. Темпора мутантур. Так зміняються часи і люди. Та це тільки мимоходом.

Щоб оминути закладання тайних студентських кружків, новий директор ґімназії Фрончкевич у порозумінню зі Шкільною Краєвою Радою створив ґімназійну читальню під опікою учителів, в осени 1906. р., до якої допустив всі часописи, між ними „Діло“, „Воля“, „Л. Н. Вістник“, а з польських: „Критику“ та соціялістичний „Напшуд“.

З доручення тієї читальні мав у ґімназії відчит Мих. Рудницький про Ольгу Кобилянську.

Та ця урядова читальня не зліквідувала тайних кружків, ні зацікавлення політикою, бо при виборах 1907. р. ґімназисти живо цікавилися, а один з них Зукерман за конфлікт з жандармами був навіть арештований та судово караний. Очевидно, що шкільна рада позволила йому потім здавати матуру як екстерністові.

Вайні 1907. р. з причини якогось конфлікту Мих. Рудницького з професором математики Штоком з ґрупи Гозерівців, вибух кількадневний страйк цілої ґімназії. Учні відбували збори за містом, на які ходили цілими масами. Страйк зліквідував інсп. Іван Левицький так, що нікого не покарав.

Це був останній більший „революційний подвиг“ бережанських ґімназистів.

Образ життя відродженої Бережанщини був би неповний, колиб пишучи про учеників бережанської ґімназії, не згадав я про їх учителів та старше українське громадянство, з якими довелося нам стикатися, жити та серед них заправлятися до громадської праці.

Крім старого шамбеляна, бережанського Сократа, згадати треба все доброго Петра Дуткевича, шурина Вол. Навроцького, першого нашого економіста (його сестра вийшла за Дуткевича), професора Саната, який маніфестував свій патріотизм між ін. тим, що коли поляк Ґарліцький дав українцям двійки з латини, то він стількиж двійок дав полякам з математики, Івана Білика, Богдана Лепкого, якого як свого вважали тут все за товариша, подібно як і Арт. Хомина, від якого вперше дістав я „Україна ірредента“ Юл. Бачинського та Карманського „З теки самовбійця“, Олексу Лукіяновича, о. д-ра Застирця, пок. о. Віктора Лозинського, Гр. Бобяка, що як чесний громадський робітник працює ще й нині в Бережанах, а задівсе щирих, сердечних старого Миколу Бачинського, батька наших товаришів, давнього учителя Івана Франка в Дрогобичі, та любого незабутнього Степана Томашівського. Польських професорів, між якими був теж, один учитель Франка старий проф. Штайнер, схарактеризував вже Мих. Яцків у повісти „Огні горять“, а одного з них Вархола у Яцкова Штанґретовича о. Пристай. З молодших замітні хіба були А. Конопніцький (свояк поетки і сам поет), Ян Петжицький, поет, який чудово викладав польську літературу, згаданий вище Грибовський, Гоборський, пізн. ректор гірничої академії в Кракові та З. Клінґер, приятль С. Голубовича, Мих. Лозинського та Вол. Бачинського, з яким стрінувся опісля в партійному житті, а відтак у листопаді 1918 при польсько-українських переговорах у торговельній палаті, та де він з нами (були і його приятелі М. Лозинський і С. Голубович) говорив по українськи, хоч соціялістом тоді вже здається не був. Згадую про них тому, бо далекі вони були від шовінізму неодного зі своїх старших професорів-товаришів поляків, а до української молоді ставилися справедливо та по людяному.

Кількома словами треба згадати вкінці старших бережанських громадян, що тут стояли у народній службі непохитно, віддано, самовідречено. Як хлопець тямлю ще пок. Остапа Нижанковського, сотрудника, учителя співу в ґімназії, основника „Бережанського Бояна“, ред. Василя Яворського, з якого сином приятелював я в народній школі, а далі в уяві виринають постаті пок. радника Ол. Танячкевича, нотаря Рудницького, радника Білинського, нотаря Навроцького, д-ра О. Ковшевича, полкового лікаря, який даром лічив не тільки учеників, але й усю міську бідноту, та щедро спомагав інституції і цікавився літературою (перший зі старших бережанців купив у мене нові тоді твори Винниченка) та хоч військовий уряджував великі поминки Богдана Хмельницького та Січові маніфестації на горі Сторожисках, як також учив нас вечорами фехтунку.

Останній раз бачився з ним у дні 1. листопада 1918. р. в мойому бюрі в секретаріяті залізничників у Львові при вул. Городецькій, куди зайшов д-р Ковшевич разом з Андр. Шміґельським та Мир. Вітошинським за перепустками до дому з Народнього Зїзду. Зраділи ми дуже побачившись по кількох роках, на борзі обмінювались думками, покійний Ковшевич дуже спішився до наших Бережан стати на своє місце. Я дав йому і тов. перепустки, ми попрощались словами „до побачення“ і мої товариші залізничники відпровадили до потягу

(Далі буде).

Поруч з розвитком лікувального заведення йде теж розбудова приміщень для лікуванців. В останніх часах повстало кілька нових пансіонів, які можуть бути прикрасою неодного живця, що має за собою десятки літ істнування. [illegible] заведення стріляє в гору черчанський хмародер „Амата", що грає ролю немов репрезентаційного пансіону. За парком побіч заної „Роксолянни" і перебудованої „Надії" виринула імпозантна Учительська Оселя, просторий поверховий будинок, уладжений солідно і вибагливо та призначений перш усього для українського учительства. Оподалік „Богданівка", громадянський дар для письменника і проф. Богдана Лепкого. Біля джерельної частини парку манить око пансіон „Віта", а побіч нього дожидає викінчення ще одна вілля. Зачувати, що й українські священики заходяться коло власної домівки. Повстає теж один жидівський дім. Також у кращих селянських хатах живуть лікуванці. Недалекий час, коли Черче набере вигляду містечка.

Цьогорічний літний сезон стягнув до Черча сильний контингент лікуванців, переважно української трудової інтелігенції. Всі пансіони повні. Багато учителів і учительок, між ними засланців з корінної Польщі. В часі шкільних ферій набирають сил у рідному середовищі та атмосфері. Видко також кільканацять священиків, головно із станиславівської єпархії. Є теж приватні урядовці й представники ріжних вільних фахів, є й досить селян, деякі аж з Городенщини і Снятинщини. Звертають на себе увагу також чужинці — поляки, жиди і трохи волинських росіян. Поляки з Варшави і Познаня, куди теж досягла притягальна сила черчанського живця.

Черче, як звичайно, визначається цього року товариським життям. Поза лікувальними годинами лікуванці гуртуються в пансіонах, парку, кругольні або при відбиванці, а вечором у палатці при музиці і танцях. Управа заведення будує ще й став, на якому можна буде лодкуватися. Бо спорт, розвага і веселий настрій потрібні теж до видужання. Були й поважніші, мистецькі імпрези. Дня 7. ц. м. виступив з концертом оперовий співак В. Тисяк і своїм ліричним тенорови голосом захопив численну публику. Минулої неділі артистка п. Кривіцька влаштувала „вечір живого слова" і вивела низку мистецьких продукцій. В найближчих днях почуємо відомого оперового співака М. Голинського, що заповів свій концерт. Передбачені теж виступи театру „Заграва" під орудою Блавацького.

Взагалі цьогорічний черчанський сезон належить до найбільше вдатних. Тому хто хоче ще цього літа віджити фізично і духово, хай не зволікає і їде до Черча. Тут привитає його радо управа лікувального заведення і знайде для нього місце. Радо приймуть його до свого гурту теж лікуванці, обєднані спільними болями і надіями на подужання.

О. К.

12. VII. 1937.

Загострення конфлікту між Японією і Китаєм.

ТОКІО, ПАТ. Агенція Домеї повідомляє: **У Пекіні і Тієн-Тсіні йдуть переговори у справі льокалізації китайсько-японського конфлікту. Тимчасом з Нанкіну і Шанггаю надходять вістки про дальші посування китайських військ на північ і концентрацію летунських сил. Китайські комуністичні відділи готові обєднатися з армією нанкінського уряду під спільним гаслом „боротьби проти Японії".**

ШАНГГАЙ, ПАТ. Китайські політичні кола **міркують, що положення далі грізне. Здогадуються, що японські військові кола хочуть скористати на часі, чекаючи на прихід підмоги японських відділів.**

ВАШИНГТОН, 16. 7. ПАТ. През. Рузвельт не виїзджає на відпочинок і залишається на неділю у Білім Домі з огляду на положення на Далекому Сході. **Президент слідкує уважливо розвиток подій у північнім Китаю і новий проект неінтервенції в Еспанії. Президент відбув нараду з трьома своїми дипльоматичними дорадниками: амбасадором з Туреччини Мек Мюреем, знавцем китайських справ, Сапервелсом і Дейвісом.**

ЯПОНЦІ ХОЧУТЬ ЗААТАКУВАТИ ПЕКІН.

Переговори китайсько-японські в Тієнсіні ведуть у незвичайно напруженій атмосфері. На підставі китайських джерел, ціла низка домагань змагає до повного унезалежнення політичної ради Гопеї і Чагару від Нанкіну. Істнують побоювання, що цим домаганням надуть форму ультімату.

Є теж поголоски, буцімто японські війська хочуть повести наступ на Пекін Серед чужинців, що мешкають у Пекіні, слідно деяке схвилювання.

ПОКЛИКАННЯ РЕЗЕРВОВИХ СТАРШИН ДО ВІЙСЬКА.

ТОКІО, 16. 7. ПАТ. Міністерство війни повідомило **1000 резервових старшин, щоби були приготовані віїхати до своїх формацій.**

Одночасно міністр війни скоротив курс у військових школах так, щоби при кінці серпня можна було іменувати 470 нових підпоручників.

МОЖЛИВІСТЬ БУНТУ КИТАЙСЬКОЇ АРМІЇ.

ТОКІО, 16. 7. ПАТ. Між молодими старшинами 29-ої китайської армії панують всевладно протияпонські настрої і тому **слід числитися з можливістю бунтів у китайському війську, якщо штаб армії виявить надто примирливе наставлення. Хоч вищі китайські старшини схильні до ліквідації конфлікту, то крайні чинники в армії можуть взяти верх і довести до загострення.**

„Асагі Шімбун" повідомляє з Нанкіну, що ліквідацію конфлікту спиняють китайці, які обстрілюють японських вояків уже по перемирю з дня 11. ц. м.

Національні війська висадили порохівню.

МАДРИД, 16. 7. ПАТ. Минулої ночі національні війська бомбардували нагально аж до год. 3-ої над ранком позиції червоних довкола Вілля Франка де Кастільо. **Порохівня в цій місцевости вилетіла в повітря. На арагонськім фронті урядові війська покинули позиції, що їх здобули в днях 5. 6. липня ц. р. Крім того національні війська перервали облогу Альбарасін.**

СЕВІЛЛЯ, ПАТ. Ген. Кеіпо де Ляно оголосив у радіо, що національні війська перемогли червоних на відтинку Альбарасін, а на мадридському фронті зістрілили три ловецькі літаки червоних.

ВИБУХ ПОВСТАННЯ В ЕСПАНІЇ — НАЦІОНАЛЬНИМ СВЯТОМ.

САЛЯМАНКА, ПАТ. Ген. Франко підписав декрет, яким установив день 18. липня, коли то вибухло повстання, національним святом.

Британська адміністрація проти поділу Палестини.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Проти поділу Палестини виступила британська палестинська адміністрація, яка в надісланім меморіялі міністрові кольоній критикує проект королівської комісії. Меморіял високого британського комісаря в Палестині висуває застереження проти пропонованого у звіті прилучення Галилеї до нової жидівської держави та вказує на труднощі при переселюванні арабів з Галилеї до Трансйорданії.

—o—

НОВИНКИ.

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла".

— З нагоди вінчання м-ра Богдана Галайчука члена Редакції „Діла", з п-ною Іриною Степанівною, донькою пароха з Горпина, — яке відбулося в четвер, 15-го ц. м., в церкві св. Івана Хрестителя (ОО. Студитів) у Львові, — редакційні товариші складають молодій парі найсердечніші бажання.

— Твори Марка Черемшини. Вже появився II-ий том збірного видання творів Марка Черемшини. Ціна другого тому в розпродажі зол. 4.50 Для передплатників, які замовлять цілість збірного видання, ціна за всі три томи виносить зол 9 себто по зол. 3 за том. Третій, останній том появиться в серпні ц. р. Замовлення і передплату висилати на адресу: Видавництво „Ізмарагд", Львів, вул. Косцюшка 5. Конто ПКО 503.062. 1301 1—10

— Посвячення нової церкви в Дорі. В Дорі відбулося оноді посвячення нововибудованої стилевої церкви, фундованої Вп. п. Іванною Кокорудз. Акту посвячення довершив тамошній парох о. Шмериковський в асисті о. Хомина й о. Савицького зі Львова. Дяконував студит о. Осташ У святі взяли ґреміяльну участь тамошні мешканці і численна інтелігенція, яка перебуває в Дорі на літніх феріях.

— Припинили діяльність Філії Т-ва „Відродження" в Станиславові. Повітове старосто припинило діяльність Філії Т-ва „Відродження" у Станиславові під замітом, буцімто на терені Т-ва істнувала нелеґальна орґанізація.

— Жнива у рудецькім повіті. В цілім рудецькім повіті почалися вже жнива. Цьогорічний збір збіжжа заповідається назагал середньо. Перші сінокоси випали з причини посухи нижче середньої норми. Конюшина і бульба заповідається слабо. Пасовиська в більшій частині спалені сонцем.

— Не вільно переводити збірок в урядах. Міністр внутрішніх справ видав воєводам і старостам розпорядок з забороною урядовцям загальної адміністрації побирати якінебудь оплати на будьякі цілі від інтересентів у звязку з виконуванням урядових чинностей, зокрема приймати будьякі датки безпосередньо готівкою або закупом значків та датками, складаними до пушок Отже скінчаться тепер датки від сторін на ріжні цілі, що їх стягали по воєвідських і старостинських урядах при нагоді сповнювання урядових чинностей.

— Як поліція леґітимуватиме учеників (ць)? Головна команда поліції у Варшаві устійнила з міністерством освіти приписи, як мають леґітимувати учеників (ць). Всі поліцаї на вимогу учителів і батьків мають леґітимувати учеників (ць). Інструкція не поручає спроваджувати учеників до поліційного комісаріяту. Це можна буде робити тільки тоді, коли інакше не можна устійнити тотожности ученика, чи учениці. В поліційних комісаріятах ученики не можуть перебувати разом з іншими затриманими, щоб оминути лихого впливу. Відношення поліції до учеників повинно бути чемне.

— „Powiedz to psu". 9. ц. м. зїхала до с. Ціневи пов. Долина польська шкільна кольонія. Ще того самого дня переходила попри учительку з тої кольонії 13-літня дівчина Павлина Данилів і на чемне християнське поздоровлення „Слава Ісусу Христу" дістала з уст учительки зідливу відповідь: „„Powiedz to psu". Ці богохульні слова, як вияв заїлого шовінізму в чисто українськім селі, викликали серед населення велике загальне обурення. На донесення до поліції, поліція не потягнула такої виховниці до відповідальности за зневагу релігії, лише закидає ще заінтересованим тою справою громадянам вороже

Червоно-білі вивіски
на українських кооперативах?!

Дня 19. VI. 1937. р. зайшов до Кооперативи „Рільник“ в Новошині, долинського повіту, командант постерунку Держ. Поліції в Велдіжі й зажадав змінити українську вивіску на кооперативі на польсько-українську вивіску з написом червоними буквами на білому полі. Дня 24. VI. повторив те саме домагання постерунковий, який при тому заборонив продавати в кооперативі по 7. год. вечором, наказав усунути нафту з крамниці та забрав з собою 1 літрову міру до нафти. Не помогли вияснення що: 1) приміщення на нафту замуроване і що з того приміщення кооператива продає нафту вже 10 літ, 2) по селах зрідно з дозволом попереднього старости торгується до год. 9. вечером, бо члени приходять з поля щойно по 7-ій год. і тоді щойно можуть у кооперативі полагоджувати свої орудки та що досі цього розпорядку Старосто не анулювало; 3) що міру 1-літрову куплено в 1936. р., цеховану в тому ж році.

Подібні випадки з жаданням зміни вивіски по кооперативах мали місце по всіх кооперативах долинського повіту. Запитуємо отсим компетентних чинників, чи: 1) вони знають про такі розпорядження староства або поліції, 2) чи є такий закон, на підставі якого істнував би примус щодо краски й написів на вивісках? і 3) чи це має бути новий доказ „нормалізації“ українсько-польських відносин?!

Взагалі від часу, як до долинського староства прийшов з Жидачева п. Ґут, референт безпеки, повіяло в цілому повіті іншим вітром. П. Ґут жадав від організаторів культурно-освітніх і кооперативних установ, щоб вони на своїх поїздках читали виключно реферати ним провірені й затверджені (!!), жадає від деяких кооператорів, щоб вони залишили долинський повіт, інакше постарається, що їх примусово усунуть, називає кооперацію політикою і т. п.

Що це все значить? Як далеко сягають компетенції одного пана референта в одному повітовому старостві?

—o—

становище до кольонії. Запитуємо шкільні й адміністраційні власти, чи поведінка такої виховниці молоді з таким релігійним вихованням в католицькій державі є допускальна та може минутись безкарно?!

— **Усуватимуть поліцаїв-пияниць.** Командант головної поліції ген. Кордіян-Заморський видав такий приказ до поліційних відділів: Поліціянт висланий на службу, якого знайшов його зверхник-командант у коршмі вже у підхмеленому стані, вбив свого зверхника. Цей факт вкрив ганьбою польську поліцію і приневолює не лише до боротьби з алькоголізмом між поліцією, але змушує теж до загострення цієї боротьби. Тому то виданий мій приказ слід виконувати якнайбезоглядніше. Не можна мати ніякого милосердя супроти пияниць. Лише безоглядне усування пияниць і марнотратників з рядів польської поліції зможе змити ганьбу Мілянівки з її одностроїв. За виконання цього приказу відповідають особисто команданти воєвідської поліції.

— **Батько вирікся доньки.** Скандальна афера 31-літнього промисловця Йосифа В., співвласника фабрики при вул. Городецькій з 14-літньою донькою урядовця Іриною К., ученицею 7-ої кляси народньої школи обіймає щораз то нові особи. По викритті цієї скандальної афери Ірина К. звернулася до свого батька з проханням, щоби забрав її до дому. Батько заявив, що не хоче знати такої доньки і не дозволив вернутися до хати. Тому Ірина К. звернулася до Т-ва опіки над дітьми при вул. Хорущини з проханням приняти її до захисту. Управа т-ва приняла її так, що Ірина К. перебуває від четверга 15. ц. м. у цьому захисті. Слід зазначити, що слідчий суддя веде слідство проти промисловця Й. В. та його товаришів: магазинера і возьного.

— **Зудар автобусу з фірою.** В пятницю 10. ц. м. рано автобус зударився з фірою на гостинці у Збоїсках. Наслідком зудару один кінь згинув, другий покалічений. З автобусу повилітали всі вікна. Жертв у людях не було.

— **Зловживання в дрогобицькім суді.** Перед кількома днями арештували у Дрогобичі б. адвокатського соліцитатора Ігната Кутку, який підробляв повновласти і маючи доступ до актів — підіймав грошеві депозити з сиротинської каси городського суду в Дрогобичі. На слід цілої афери попав один адвокат, який запримітив деякі знищені акти.

— **Таємнича смерть старого гуцула.** Олекса Шекерик з Гринявви п. Косів стрінув йдучи через Явірник на полонину, двох хлопців, з яких один мав на ногах онучі батька Шекерика, Дмитра. Коли Олекса пізнав онучі свого батька, притримав обох хлопців і завів їх на поліцію в Зеленім, де виявилося, що хлопці це 18-літній Дмитро і 14-літній Іван Феркалюк з Красноїлі пов. Косів. Вони зізнали на поліції, що 4 дні перед тим удушили 78-літнього старця Шекерика Дмитра в колибі, думаючи, що він має при собі більшу готівку. Тому, що при вбитім грошей не знайшли, забрали тільки киптар, штани, дзеркальце та інші дрібниці, між ними саме згадані онучі, що їх пізнав Олекса. Гринявська поліція ствердила, що Шекерик помер у колибі нагло, але на трупі не було ніяких слідів, які вказувалиб на раптовну смерть. Поліція веде дальше слідство у цій таємничій справі.

— **Великі транспорти помідорів зі Заліщик.** Зі заліщицьких помідорових плянтацій вислали перші вагонові транспорти до більших міських центрів. Ціни вагаються від 45 сот. за 1 кг. помідорів.

— **Сензаційна афера в Коломиї.** Перед кількома днями зголосилася до поліції в Коломиї 14-літня Марія Х., мундантка адвоката кажучи, що в червні ц. р. привела на світ у Станиславові нешлюбну дитину. Додала, що батько цієї дитини займає в Коломиї визначне суспільне становище. Одночасно показала поліції дитину. Виявилося, що молода мама охрестила дитину в Станиславові під чужим прізвищем мабуть тому, щоб „злі язики“ не займалися цією справою. Тому поліція почала слідство проти батька за зведення малолітньої дівчини. Тимчасом дійшло до сензаційного звороту в цій справі, бо поліція арештувала маму цієї мундантки під закидом вбивства нешлюбної дитини своєї доньки. Далі виявилося, що молода мундантка позичила собі на поліцію дитину від іншої матері, яка теж доказала цей факт кажучи, що не знала до чого треба було мундантці її дитини. А що лікарі гінекольоги ствердили, що мундантка стала дійсно матірю, насувається питання, що сталося з її дитиною.

— **Краєва хроніка.** Оногді вмер нагло на залізничій стації у Бродах лікар д-р Витовд Островський з Ожидова п. Золочів. Залізничий лікар ствердив смерть від удару серця. — У рові при шляху Львів-Перемишляни знайшли трупа маляря Гальперна з Перемишля з постріловою раною на чолі. День передтим Гальперн дістав гроші на виконання робіт у Погорільцях і тому убивство має імовірно грабункове тло. Трупа підвезли убивники в сторону Львова і покинули в рові. — В Малій Волі під Ланьцутом відбувалося весілля; хтось пострілив молоду в ногу. Поліція веде слідство. — Іван Макогон зі Зборова втік із міських арештів, де відсиджував кару 5-денного арешту за якийсь адміністраційний промах. Поліція посадила його знову під ключ. — Невислідженний справник вломився до крамниці Кулка Рольнічого в Богданівці пов. Зборів і вкрав 120 зол. готівки. — Криштоф Огурчак украв телефонічний стовп, який лежав біля поштового будинку у Зборові. Порізаний уже стовп знайшли на подвірі Огурчака. — На дорозі між Розгадовом і Поморянами напало двох справників з карабінами на Ореста Кошика, члена гарцерського обозу у Волиці п. Бережани і заграбили 55 зол.

— **Піванальфабет урядовцем кураторії.** Перед військовим судом у Вильні відбувся процес проти пор. Аркадія Ліца, якого обвинувачував Владислав Карвовський, б. урядовець шкільної кураторії у Вильні. Процес виказав правдивість слів Ліца про обмани, брехні, вимушування і т. д. Підчас процесу виявилось, що Карвовський, який був довший час урядовцем кураторії є з професії цукорником, до того ще майже анальфабетом, який не вміє навіть добре писати.

— **Кіднапери в Катовицях.** У Катовицях скоївся випадок, який нагадує американські історії. Служниця везла на вулиці у візочку 8-місячну дитину. Раптом приступила до неї якась жінка і веліла їй іти домів, бо її пані ненадійно занедужала. Дитину зобовязалася незнайома відвезти Служниця повірила незнайомій, залишила їй дитину, і сама пішла швидко домів, де виявилось, що ціла історія неправдива. Коли мати дитини і служниця вибігли на вулицю, переконались, що за таємничою жінкою з дитиною слід застиг. Негайно повідомили поліцію, яка почала погоню. Родичі дитини визначили 500 зол. нагороди за віднайдення дитини.

— **Охорона національних символів.** У Німеччині вийшов закон у справі охорони національних символів. Влада заборонила виробляти дивани з десенями свастики, відливати з цукру фігури штурмовиків. Заборонені теж будильники, що виграють гимн націонал-соціялістичної партії Німеччини.

— **Найстарший студент медицини.** Перед 30-ти роками Вілім Тейлегр Гечінсон перейшов на емеритуру як урядовець міністерства торговлі Злучених Держав. В останніх роках Гечінсон живо зацікавився медициною і записався на медичні студії в колюмбійському университеті. Гечінсон має тепер 96 років і сподіється, що за кілька років буде лікарем.

— **Наїзд злодіїв на католицьке свято.** „Матен“ обурюються на наїзд ватаги міжнародніх злодіїв на католицьке свято в Лізіє, що відбулося цими днями при участи 5-ох кардиналів і 60-ох єпископів. „Матен“ стверджує, що це була „ватага польських злодіїв“ і вичислює на доказ їх імена: Герман Гайзенголь, Маєр Орлєан, Абрагам Іцковіц, Йозеф Розенблюм і Абрагам Радішицький. Польська преса звертає „Матенові“ увагу, що згадані „на жаль — польські громадяни“ такі самі поляки, як і французи.

— **Вульканічний попіл знищив засіви й витроїв худобу.** Вулькан Убіна в Перу від травня ц. р. чинний, викидає величезні маси гарячого попелу, який знищив багато засівів і витроїв багато худоби.

— **Заборона носити однострої.** У Мінхені тимчасово заборонили членам відділів штурмовиків носити однострої. Причиною цеї заборони мали бути конфлікти штурмовиків з мешканцями міста на релігійному тлі. В органі штурмовиків „С. А. Манн“ появилася одночасно стаття, в якій критикують гостро тих мешканців Мінхену, які поздоровляють католицьким привітом „ґріс Гот“, замісць національного привіту „гайль Гітлер“.

— **Всі святкують неділю в СССР.** Совітська преса пише, що референт виборчих справ Яковлев на засіданні центрального виконавчого комітету заявив, що вибори до найвищої ради треба конче назначити на якусь неділю, бо хоч у СССР неділю офіційно скасували, то 90 відсотків населення святкує далі неділю. Тому треба пристосуватися до того звичаю і перевести вибори лише в неділю, коли всі мають час іти голосувати.

— **Пошесть тифу в Константинополі.** У Константинополі й околиці панує грізна пошесть плямистого тифу. В самому Константинополі денно вмирає пересічно 50 осіб на тиф. До Константинополя приїхало кількадесять лікарів зі Софії і Будапешту та з Відня, щоби помогти зліквідувати грізну пошесть.

— **Дня 15. липня 1937 року** відбулося в Централі П. К. О. у Варшаві 45-те з черги льосування книжечок на преміові вклади ощадностеві Серії І-ої. По зол. 1000 — дістануть власники тих книжечок: 8953, 12093, 22.081. 28.476, 26112, 32.962, 33756, 35329, 35467, 38808. 40651. 41823. 43337. Книжечка преміова Серії І-ої, вильосована 15. І. 1. р. досі не зреалізована: ч. 30599.

Тільки освітою, культурою і вихованням здобудемо кращу долю. Не жалуймо датків на скріплення освітніх змагань.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Марко Черемшина: ТВОРИ, том II. Повне видання за редакцією Євгена Юліяна Пеленського. Накладом В-ва „Ізмарагд“. Львів 1937. Стор. 248, ф. 8°.

ЖУРНАЛИ.

ТОРГОВЛЯ І ПРОМИСЛ, ч. 14 (68) з 15. липня п. р. Зміст: Капітал і творча людина (З приводу обнижки з достковоі стопи від щадничих вкладів — В. Несторович). — Значіння гастрономічного промислу (І. Пастернак). — Акція безвідсоткового кредиту. — Азбука організаційної науки (вел. фейлетон). — Анкета в Станиславові. — Різні вісти. — Наші справи в українській пресі. — Новеля до закону про екзекуційне поступування скарбової влади (Зміна екзекуційних оплат — д-р І. Гриций). — Ринок і ціни.

СЕВЕРНЫЙ КАВКАЗ. Варшава, апрель 1937. Нр. 36.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

ТЕАТРИ.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

МИКУЛИЧИН:
17. VII. Шаріка.
18. VII. Циганський барон.
19. VII. Муж двох жінок.
20. VII. Довбуш.

ВОРОХТА:
21. VII. Шаріка.
22. VII. Муж двох жінок.
23. VII. Циганський барон.
24. VII. Під кураторлею.
25. VII. Ніч під Івана Купала.

З Ворохти їде театр до Жабя, Косова, Кут.

Український Молодий Театр „Заграва“ під арт. пров. В. Блавацького.

БЕРЕЖАНИ:
17. VII. Трафіка пані генералової
18. VII. Тарас Шевченко.

З Бережан вступить театр до Підгаєць, Монастириськ, Бучача, Чорткова і Заліщик.

Великий Театр:

Субота 17. VII. год. 8. веч. Виступ Театру Атенеум „Люди на кризі“ із Ст. Ярачом.

Неділя 18. VII. год. 3.30 попол. Виступ Театру Атенеум „Вольний і міністр“ із Ст. Ярачом. Год. 8. веч. Виступ Театру Атенеум „Люди на кризі“ із Ст. Ярачом.

КІНА.

АПОЛЬО: „Човен смерти“ із Гансом Альберсом.
АТЛЯНТИК: „Ню Йорк — Сан Франціско“.
ВАНДА: „Весільна ніч“, „День великої пригоди“.
ҐРАЖИНА: „Кімната ч. 309“. „Пірвали жінку“.
ЕВРОПА: „Побідили жінки“.
КАСІНО: „Дармоїд“ з Волесом Бірі.
КОПЕРНИК: „Р 107 взиває помочі“, „Король Бродвею“.
МАРУСЕНЬКА: нечинне.
МЕТРО: „Мрійливі уста“. „Пригоди Ґарпана“.
МІРАЖ: „Ясний пан шофер“, „Буді в країні несмістя“
МУЗА: „Спокусниця“.
ПАЛЯС: „Малий чародій“.
ПАКС: нечинний.
ПАН: нечинне.
РАЙ: „Готель Савой 217“.
СВІТ: „Бенгальський тигр“ і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Продавець тракторів“ і муз. комедія.
ТОН: „Смерть чигає в джунглі“.
УТІХА: „Пат і Паташон як бездомні“ і ревія.
ХИМЕРА: „2 дні любови“.

ФОТОПЛЯСТІКОН.
(пл. Марійська 5).
„Сицилія“.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Субота, 17. липня 1937.

БЕРЛІН 15.30 Табор. пісні, 16.00 Військова музика, 20.10, 21.00 „Літня ніч“ — орх., 23.30, 24.00 Танк. музика; БІЛГОРОД 18.30 Скрипк. речітать, 19.50 Арії, 20.30, 21.00 Розр. програма, 22.20, 23.00 Танк. музика; БУДАПЕШТ 17.00 Мадярські пісні з циг. орх., 18.25 Джез. орх., 19.40 Музика, 20.00, 21.00, 22.00 „Жовніри на сцені“ — опер., 23.00 Циган. орх., ВІДЕНЬ 15.15 Австр. нар. пісні, 19.25 Танк. ритми, 20.00, 21.00 Наддунай. муз. фестіваль. симф. концерт, 21.50, 22.00, 22.20, 23.00 Танк. музика; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Легка музика, 19.00 Муз. різнор., 20.10, 21.00 Розр. музика, 22.30 Нічна музика; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 19.00, 19.55, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Кавалєри з Екебу“ оп. Цандонаія, 23.30, 24.00 Танк. музика; МІНХЕН 17.00 Попол. концерт, 19.00, 20.00 Хор, солісти, орх., 21.00 22.00 Симф. IX Бетовена, 24.00 Танк. і балєт. музика; ПРАГА 15.10, 18.00 Концерт солістів, 19.15 Військ. орх., 21.25 Розр. музика; РАДІО ПАРІ 19.15 Дуети, 19.30 Форт. речіт., 19.45 Пісні, 20.30, 21.00 22.00 Симф. франц. болгар. концерт. 23.00, 24.00 Танк. музика; РИМ 19.40, 20.40 Розр. музика, 23.00, 24.40 Танк. музика.

Неділя, 18. липня 1937.

БЕРЛІН 15.00 Розр. концерт, 18.00 Музика з цілого світа, 19.20 Нар. музика; БІЛГОРОД 18.00 Нар. пісні, 19.50, 20.00 Радіорх.; ВІДЕНЬ 12.15 Кляс. пісні, 15.00 Наддунайський муз. фестіваль, 19.55, 20.00, 21.00 „Дер Шацмайстер“ — опер. Ціррера, 22.30, 23.00 Танк. музика; БУДАПЕШТ 15.45 Концерт хору, 17.00 Сольо на тероґато, 18.45, 19.00 Сальон. музика, 22.15, 23.00 Опер. орхестра; ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.30 Хор дан. студ., 15.00 Дута орх., 16.00 Вес. пополудн. музика 18.00, 19.00 Гарні мельодії, 20.00 Хор залізн., 20.20 21.00 „Пісня Дунаю“ радіорх., 22.30, 23.00, 24.00 Просимо до танку КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 18.00 Вокаль.-інструмент. концерт, 20.45 Розр. музика, 21.00, 22.00 Орх. моряків, 22.20 Форт. речіт. 23.00 Танк. музика; МІНХЕН 15.00 Пісні, 19.00 Німецька поезія й пісня, 22.30, 23.00, 24.00 Танкова музика, ПРАГА 15.30 Концерт з плит, 16.00 Орх. гірн., 17.15 Попул. концерт, 19.05 Легка музика, 22.35, 23.00 Джез. музика; РАДІО ПАРІ 12.30 Релігійна музика, 13.45 Спів. речіталь, 15.15 Легка музика, 15.45 Вокальний концерт, 17.00, 18.00 Орх., 20.15 Спів. речіталь, 23.00 24.00 Танк. музика; РИМ 17.15, 18.20, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Любовний напиток“ оп. Доніцетія

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 17. липня 1937.

6.15 Ран. пісня, 6.18 Руханка, 6.38 Музика з плит, 7.00 Ран. денник, 7.10 Музика з пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. денник, 12.15 Молоч. гутірка, 12.25 Військова орх., 14.00 Концерт бажань, 14.53 Наша програма, 15.00 Концерт бажань, 15.45 Господ. вістки, 16.00 Театр уяви для дітей: Королевич і прошак, 16.30 Концерт орх., 17.15 Камер. орх., 17.50 Катовиці в очах туриста — гутірка, 18.00 Суспільн. гутірка, 18.05 Опер. музика з пл., 18.25 Актуальн. гутірка, 18.40 Завтр. програма, 18.45 Львов. спорт. вістки, 18.50 Актуальна гутірка, 18.40 Завтр. програма, 18.45 Львов. спорт. вістки, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Весіль. музика з Підгалля, 19.40 Актуальна гутірка, 19.50 Спорт. вістки, 20.00 Авдиція для закорд. поляків, 20.45 Вечір. денник, 20.55 Лісові новини, 21.05 Танк. музика, в перерві 21.45 Літерат. новини, 22.50 Остан. вістки вечірн. денника, огляд преси і метеорол. комун., 23.00 Баль залюблених, 23.40 Танк. музика з плит, 24.00 Орх. Т. Серединського

Неділя, 18. липня 1937.

8.00 Сигнал часу й пісня, 8.03 Ран. денник, 8.15 Авдиція для села — газетка, гутірка, 9.00 Богослужба із святохресного костела з Варшави; після богослужби поважна музика з плит, 11.00 Нар. капеля з Наленчова. 11.57 Сигнал часу, 12.03 Симфон. поранок — симф. орх. і сол. 13.00 Фільм. огляд, 13.10 Розр. концерт, 14.40 „Шляхтич і голяр“ гумор., 15.00 Авдиція для села, огляд, гутірка, 16.00 „Румун. фантазія“ — орх. мандолін., 16.30 Популяр. музика з пл., 17.15 „Свідання“ скеч, 17.30 Репорт. з життя, 18.00 Підвечірок при мікрофоні — орх., в перерві 18.55 „Над Червоним Морем“ — фейл., 20.00 Концерт солістів, 20.30 Львівськ. спорт. вістки, 20.35 Політ. огляд, 20.45 Вечір. денник, 21.00 „Еліксір любови“ оп. Доніцетія, в перерві 21.30 Збірні спорт. вістки. 22.25 Остан. вістки вечірн. денника і метеор. комунікат. 23.35 Танк. музика з пл. 24.00 Орх. Т. Серединського

Радіокутик.

КІЛЬКІСТЬ АБОНЕНТІВ РАДІЯ В ЕВРОПІ.

Приріст абонентів радія становив в Европі в 1936 р. разом 3.090.518, з чого приріст у групі країв, які мають понад 1 мілюн абонентів, тобто в Німеччині, Англії і Франції, був 2.079.266 абонентів, а в решті країв — 1.011.252 абонентів.

Найбільший приріст скількістю виказала Німеччина (975.000), потім Франція (592.600), Англія (511.400), Польща (175.000), Бельгія (146.800), Швеція (110.300), Італія (92.900), Чехословаччина (80.100). Одинокою країною, що виказала зменшення числа радіослухачів була Болгарія. В минулому році Польща висунулася, під оглядом кількости абонентів з 11-го місця на 8-ме, випереджуючи Австрію, Італію і Данію.

Розглядаючи відсотковий приріст, бачимо, що Польща (37,73 проц.) зайняла перше місце в групі країв, що мають понад 100.000 абонентів. Більший приріст від Польщі мала Греція (11 проц.), яка тепер творить свою радіофонію, потім Люксембург (66 проц.) і Естонія (56 проц.). Найменший приріст виказала Мадярщина (3.5 проц.).

Цікаво представляється справа радіового насичення в Европі. У 26 краях мешкає 359.7 міл. людей; радіове насичення в Европі становить пересічно 7.65 проц., при чому краї, що мають понад 1 міл. абонентів виказують насичення 12,4 проц., а краї, що мають понад 160.000 абонентів виказують тільки 4.15 проц. Краї, що мають понад 13.000 абонентів мають 1,16 проц. насичення.

Насичення Польщі було на 1. I. 1936 р. — 2,05 проц., а від того часу зросло до 2,3 проц. Найбільше насичення має Данія (17 проц.), найменше Румунія (0,86 проц.), Португалія (0,76 проц.), Югославія (0,66 проц.) і Болгарія (0,25 проц.).

НОВОЧАСНИЙ ВІЗ ДЛЯ РАДІОРЕПОРТАЖУ.

В червні ц. р. віддамо офіціяльно до вжитку перший самохід для потреб радіорепортажу Міністерства Пошт у Франції Ця велика машина має всі можливі уладження, які дозволяють репортерові працювати в кожному терені і в кожних обставинах. Ретрансмісія відбувається при помочі каблів, як і через етер. В останньому випадку вживають коротковхильних стацій, що працюють на хвилі 80 або 160 м. Віз має дві антени — складану та змонтовану на даху возу на постійне. Вони запевняють засяг: одна 200, а друга 50 м. Застосування другої антени дозволяє на працю підчас їзди.

Крім того є висильник, який працює на хвилі 5 м., завдяки якому репортер, який несе його на плечах, може довільно посуватися в межах бачення, не тратячи контакту з возом, звідки трансмісія йде вже далі до властивої праці. Віз має спеціяльну вежу для репортера, яка дає йому змогу вигідної обсервації.

Всі помічні уладження, як батерії акумуляторів і уладження для їх ладування, змінновачі (подвійні на випадок ушкоджень), барабани до каблів і т. п. приміщені також у возі. Також уміщено там інсталяцію реєструючу на плитах.

Ширіть наш часопис!

БІРЖА.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·43, 89·00. Долари американські 5.30·00, 5.27·50, долари канад. 5.29·50—5.26·50. Фльорени гол. 292·62—290·90, Франки фр. 20·62—20·50, Франки швайцарські 121·80—121·00, Фунти англ. 26·39—26·23, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 18·50—17·50, Кор. дан. 117·74—116·90, Кор. норв 132·58—131·60, Корони шв. 136·08—135·10, Ліри італ. 23·70—22·30, Марки фінлянд. 11·66—11·20, Марки нім. 141·00 — 138·00, Шилінги австр. 99·20—98·50, Тель Авів 22·26—16·00, Марки нім. срібні 149, 146.

Акції.

Банк Польський 102·00.
Тенденція сильніша.

Папери.

4 і пів проц. внутр. 52·75, 53·25, 3 прц. інвест. 1 см. 65·50, серія ненотована 2 см. 64·75, серія 31·50, 5 прц. конв. 59·50, 4 проц. поз. зел. 56·75, прем. дол. 38·50, 38·50, 4 проц. консол. 55·50, 54·50, 54·25, 54·00, два ост. дрібні.

Збіжжя.

Пшениця одностайна черв.	26·25—25·50
Пшениця збірна червона	25·25—25·50
Пшениця одностайна біла	25·00—25·50
Пшениця збірна біла	25·25—25·50
Жито шт. I.	24·75—25·00
Жито шт. II.	21·25—21·50
Ячмінь одн.	23·25—23·50
Ячмінь на мл.	21·75—22·00
Ячмінь паст.	20·75—21·00
Вика темна	25·50—23·00
Вика сіра	21·50—22·00
Гречка на мливо	27·00—27·50
Ріпак олни.	43·50—44·00
Мука пшен. разова до 0·95 %	28·75—29·00

інші курси незмінені.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

Львів, дня 16. липня 1937.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2·55 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2·60 зол.
молоко . . . . 15—16 сот.
яйця . . . . . 3·20—3·30 зол.

Тенденція на масло, молоко та яйця сильна.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . зол. 0.25
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках . зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 480.—
Остання сторінка 1/2 . . . . . . зол. 250.—
Остання сторінка 1/4 . . . . . . зол. 130.—
Остання сторінка 1/8 . . . . . . зол. 70.—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10